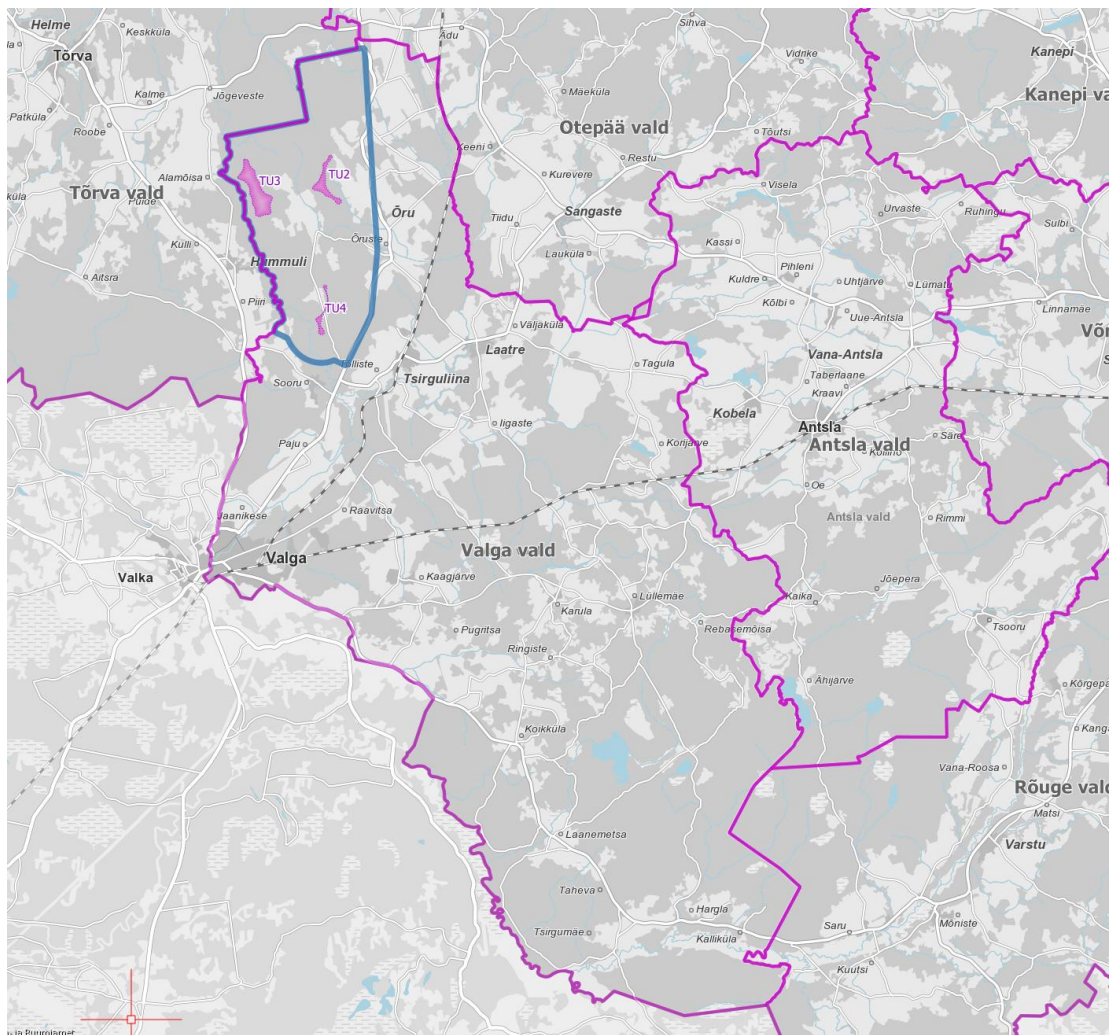

Valga valla tuulepargi kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsus

Valga Vallavalitsus
Reg nr 77000507
Puiestee 8, Valga linn, 68203
Töö nr: 24031ÜP3
Kuupäev: 02.06.2026

Planeeringu asukoha eelvaliku otsuse tegija: Valga vald.

Planeeringu asukoha eelvaliku koostamise konsultant: AB Artes Terrae OÜ. Projekti juht ja planeeringu koostaja, ruumilise keskkonna planeerija (tase 7, nr 163359), volitatud maastikuarhitekt-ekspert (tase 8, nr 222984) Heiki Kalberg. Planeeringu koostaja, ruumilise keskkonna planeerija (tase 7, nr 202002) Jürgen Vahtra.

Planeeringu asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande koostaja: LEMMA OÜ. Keskkonnamõju strateegilise hindamise juhtekspert (KMH litsents KMH0153) Piret Toonpere.

Huvitatud isik: Sunly Wind OÜ (registrikood 14937897)

Sisukord

1	Eriplaneeringu koostamise vajadus ja eesmärk	5
2	Seosed asjakohaste strateegiliste arengudokumentidega ja täiendav kaasamine	7
2.1	Kliimapoliitika põhialused aastani 2050.....	7
2.2	Eesti energiamajanduse arengukava 2035 ja energiamajanduse korralduse seadus.....	7
2.3	Eesti kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030	7
2.4	Valga maakonnaplaneering 2030+	8
2.5	Arengustrateegia Valgamaa 2035+	10
2.6	Õru valla üldplaneering	11
2.7	Tõlliste valla üldplaneering	11
2.8	Tõrva valla üldplaneering	12
2.9	Koostatav Valga valla üldplaneering	12
2.10	Kehtivad detailplaneeringud	13
2.11	Kohaliku kogukonna täiendav kaasamine	13
3	Planeerimislahendus	15
3.1	Eelvaliku ala tekkelugu	15
3.2	Tuulepargi eelvaliku ala.....	17
3.3	Projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused	19
3.4	Tuuleparki teenindav elektri- ja sidetaristu	21
3.5	Tuuleparki teenindavad teed	24
3.6	Tuletõrjevesi.....	26
3.7	Lennuohutuse tagamine	27
3.8	Riigikaitsepiirangud.....	27
3.9	Müra	27
3.10	Varjutusega seonduvad mõjud	30
3.11	Visuaalne mõju	31
3.12	Mõju vähendamine taimestikule	32
3.13	Mõju vähendamine linnustikule.....	34
3.13.1	Rajamis- ja käitamisaegne mõju vähendamine.....	34
3.13.2	Järeelseire	34
3.14	Mõju vähendamine nahkhiirtele	35
3.14.1	Rajamisaegne mõju vähendamine	35
3.14.2	Käitamisaegne mõju vähendamine	35
3.14.3	Järeelseire	36
3.15	Natura 2000 võrgustik.....	36
3.16	Ökosüsteemid	36
3.17	Rohevõrgustikule, sh loomade elupaikade sidusus	37
3.18	Veestik.....	37
3.19	Mõju pinnasele ja huumuskihile	38
3.20	Kliima ja kliimakindlus	38
3.21	Veekogu ehituskeeluvöönd.....	39
3.22	Kultuuriväärtused.....	39
3.23	Mõju sideteenustele	39
3.24	Jäätmeteke	39
3.25	Avariiolekorrad.....	40

4	Planeeringu elluviimine	40
5	Kokkuvõte	41
6	Joonised	
	Asukoha eelvaliku põhijoonis	
7	Lisad	
	Valga valla eriplaneeringu asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne	

1 Eriplaneeringu koostamise vajadus ja eesmärk

Tuulepargi rajamise vajadus tuleneb Eesti riigi kliima- ja energiapoliitikast. Eesti pikaajaline eesmärk on minna üle vähese süsinikuheitega majandusele, mis tähendab järk-järgult eesmärgipärast majandus- ja energiasüsteemi ümberkujundamist ressursitõhusamaks, tootlikumaks ja keskkonnahoidlikumaks.

Valga valla kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu (edaspidi EP) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) koostamine algatati Valga Vallavolikogu 25.10.2023. a otsusega nr 81 „[Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine](#)“. Eriplaneeringu algatamise põhjuseks oli Sunly Wind OÜ (registrikood 14937897) ja Eurowind Energy OÜ (registrikood 16584180) esitatud taotlused Valga vallas kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu algatamiseks tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivaima asukoha leidmiseks.

Sunly Wind OÜ esitas planeeringu algatamise taotluse 31.08.2023. a 7400 ha suurusele alale ning Eurowind Energy OÜ esitas vastava taotluse 09.10.2023 2800 ha suurusele alale. Valga Vallavolikogu 31.01.2024 otsuse nr 96 alusel muudeti vallavolikogu 25.10.2023. a otsust nr 81. Otsuse nr 96 kohaselt esitas Eurowind Energy OÜ 29.11.2023. a Valga Vallavalitsusele taotluse, millega võtab tagasi KOV EP ja KSH algatamise taotluse tuulepargi kavandamiseks ja teeb ettepaneku 24.10.2023 Valga Vallavalitsusega sõlmitud kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu tellimise ja mõjude hindamise läbiviimise, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise kulude kandmise eellepingu (nr 8-1.10/136) ülesütlemiseks. Valga Vallavalitsus luges poolte vahelise lepingu lõpetatuks poolte vahelise kokkuleppe alusel. Valga Vallavolikogu otsusega nr 96 vähendati kogu planeeringuala 2800 ha võrra. KOV EP ja KSH koostamist jätkati planeeringualal, mille suurus on ligikaudu 7400 ha ja millele planeeringu koostamisest on huvitatud Sunly Wind OÜ. Planeeringu koostamise käigus otsustati planeeringuala laiendada Sooru küla suunal ligi 100 ha ulatuses, et hõlmata modelleeritud müra mõjutustega piirkond. Lõplik planeeringuala suurus on ca 7500 ha (vt joonis 1).

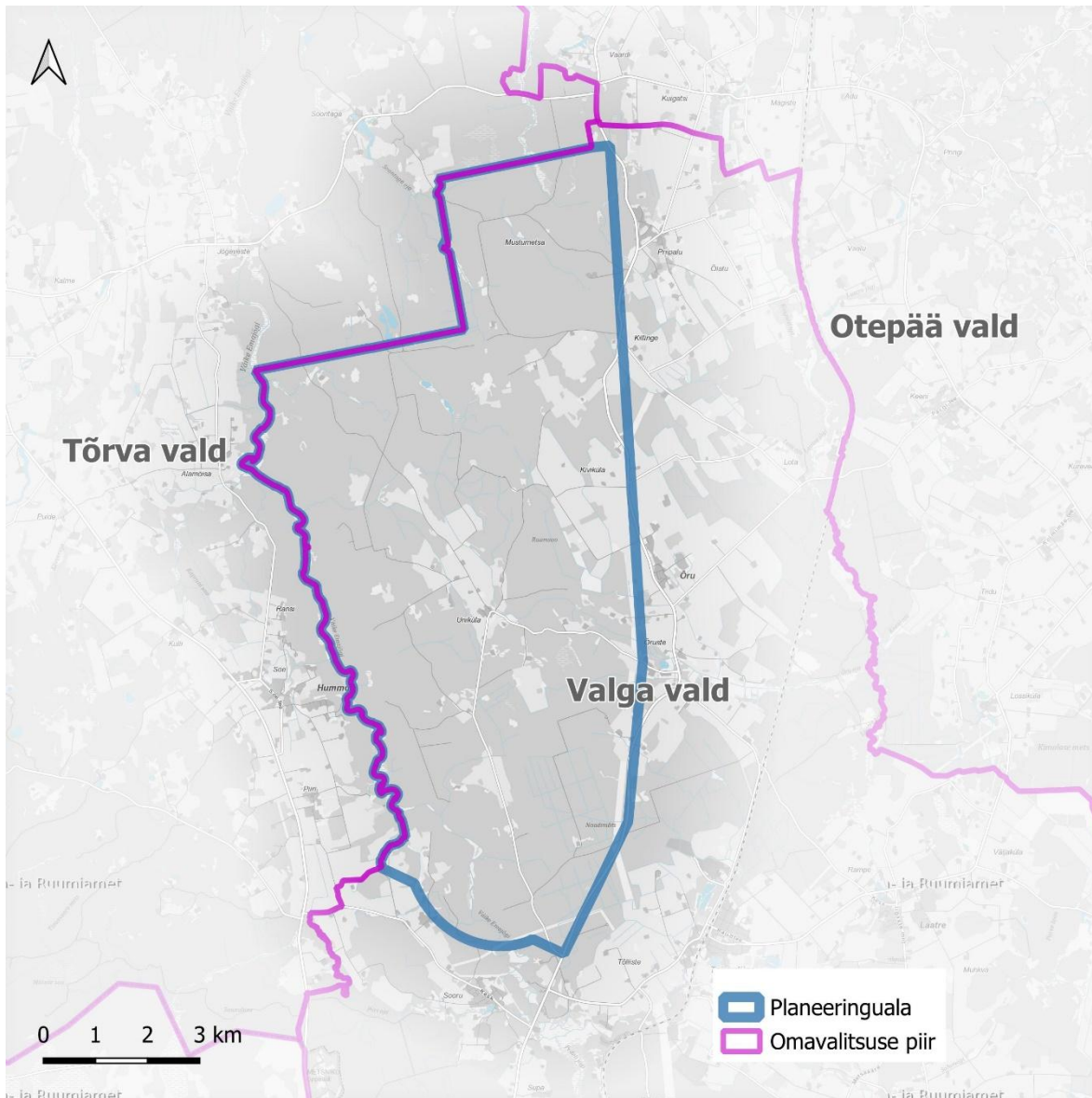
Valga Vallavalitsus algatas tuuleparkide asukoha leidmiseks eriplaneeringu, kuid lähteseisukohtade koostamise käigus selgus, et asukohta asutakse otsima ühele tuulepargile, mis võib koosneda mitmes grupis paiknevatest tuulikuteist. Eriplaneeringut koostatakse olulise ruumilise mõjuga objektiks oleva tuulepargi¹ ja selle toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks.

Eriplaneeringu koostamise vajadus tuleneb planeerimisseaduse § 95 lõikest 1, mille kohaselt koostatakse *kohaliku omavalitsuse eriplaneering olulise ruumilise mõjuga ehitise püstitamiseks, kui olulise ruumilise mõjuga ehitise asukoht ei ole üldplaneeringus määratud*. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 01.10.2015 määrusele nr 102 *Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri* punktile 4 loetakse *enam kui 30 meetri kõrgustest elektrituulikuteist koosnev tuulepark olulise ruumilise mõjuga ehitiseks*. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 26.06.2003 määrusele nr 184 *Võrgueeskiri* on tuulepark *mitmest elektrituulikust ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest, ehitistest ning rajatistest koosnev elektrijaam*.

Eriplaneeringu koostamise eesmärk on valida tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu püstitamiseks sobivaimad asukohad ning tingimused planeeringualal hinnates muuhulgas asjakohaseid mõjusid, sh viia läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine. Eesmärgiks on planeering kehtestada

¹ Tuulepark on Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2003. a määruse nr 184 „Võrgueeskiri“ kohaselt mitmest elektrituulikust ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest, ehitistest ning rajatistest koosnev elektrijaam. Olulise ruumilise mõjuga tuulepark on üle 30 m tipukõrgusega tuulikuteist koosnev tuulepark.

asukoha eelvaliku otsuse alusel planeerimisseaduse § 95¹ alusel, mille kohaselt võib tuuleparki kavandava kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu koostamisel loobuda detailse lahenduse koostamisest ja kehtestada planeeringu asukoha eelvaliku otsuse alusel, kui puuduvad välistavad tegurid tuulepargi edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega ning asukoha eelvaliku otsuses on toodud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused.

Joonis 1. Valga valla tuulepargi eriplaneeringu ala.

Tuulepargi liitumine toimub uue 110 kV või 330 kV liinile rajatava alajaama kaudu või Tsiguliina olemasolevasse alajaama ning planeeringuga on määratud alajaamale kolm põhimõttelist asukohta, millest valitakse edasisel kavandamisel üks.

Eriplaneeringu asukoha eelvaliku juurde kuulub *Valga valla tuulepargi eriplaneeringu asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne*. Viidatud aruandes on põhjalikumalt käsitletud asjakohaseid mõjusid ning esitatud vajadusel leevendus- ja seiremeetmed, mis on võetud aluseks planeeringulahenduse koostamisel. Planeeringu seletuskirjas ei korrata üle planeeringu lisaks oleva mõjude hindamise aruandes esitatud asjaolusid, kuid otsuse tegemisel on aluseks aruandes esitatu – vajadusel tuleb vastava teemavaldkonna otsuse põhjuse selgitamisel tutvuda mõjude hindamise aruandega.

2 Seosed asjakohaste strateegiliste arengudokumentidega ja täiendav kaasamine

2.1 Kliimapoliitika põhialused aastani 2050²

Kliimapoliitika põhialused on visioonidokument, milles seatud põhimõtted ja poliitikasuunad viiakse edaspidi ellu valdkondlike arengukavade uuendamisel. Selgesõnaline poliitikasuundade sõnastamine ja jõustamine motiveerib samas suunas tegutsema ka erasektorit ja ühiskonda laiemalt. 08.02.2023. a. Riigikogus ajakohastatud „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ näeb ette, et Eesti pikaajaline siht on tasakaalustada kasvuhoonegaaside heide ja sidumine hiljemalt 2050. aastaks ehk vähendada selleks ajaks kasvuhoonegaaside netoheide nullini.

Eesti pikaajaline eesmärk on kliimapoliitika põhialuste kohaselt minna üle vähese süsinikuheitega majandusele, mis tähendab järk-järgult eesmärgipärast majandus- ja energiasüsteemi ümberkujundamist ressursitõhusamaks, tootlikumaks ja keskkonnahoidlikumaks.

Eriplaneeringuga kavandatav tegevus on kooskõlas Eesti kliimapoliitika põhialustega.

2.2 Eesti energiamajanduse arengukava 2035 ja energiamajanduse korralduse seadus

Energiamajanduse arengukava aastani 2035 (ENMAK)³ üldeesmärgiks on, et Eesti energiamajandus tagab energiapuulgeoleku, kasvatab riigi konkurentsivõimet ja aitab kaasa puhta energiaga majandusele üleminekule. Arengukavas säilitatakse taastuvelektri 100% ambitsioon lõpptarbimisest säilib ning on turupõhine, mis tähendab, et see saavutatakse siis kui tehnoloogiad on tegevustoetusteta konkurentsivõimelised. 2030. aastaks ei ole arengukava kohaselt võimalik ja majanduslikult mõistlik seda eesmärki saavutada. Aastaks 2035 näeb arengukava maismaatuuleparkidesse investeringute vajadust ette 1300–1800 MW ulatuses. Kavandatav tuulepark täidaks 18 tuuliku korral 7 MW (126 MW) tuulikute korral 7-10 % soovitud eesmärgist. Tegu oleks olulise panusega taastuvenergia eesmärgi täitmise suunas.

1. novembrist 2022 on energiamajanduse korralduse seaduses §32¹ sätestatud, et *aastaks 2030 moodustab taastuvenergia vähemalt 65 protsenti riigisisest energia summaarsest lõpptarbimisest. Elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest moodustab taastuvenergia vähemalt 100 protsenti ja soojuse summaarsest lõpptarbimisest vähemalt 63 protsenti. Maantee- ja raudteetranspordis kasutatud taastuvenergia moodustab vähemalt 14 protsenti kogu transpordisektoris tarbitud energiast.*

Tuulepargi rajamine on kooskõlas nii ENMAK 2035 eesmärkidega kui ka energiamajanduse korralduse seadusega. Tuulepargi rajamine loob soodsad tingimused taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise osakaalu suurenemiseks.

2.3 Eesti kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030⁴

Kliimamuutustega kohanemise arengukava strateegiliseks eesmärgiks on suurendada Eesti riigi, regionaalse ja kohaliku tasandi valmidust ja võimet kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks.

Energeetika ja varustuskindluse eesmärkide seadmisel seab arengukava üheks meetmeks kliimamuutusest tingitud riskide ennetamise energiavõrkudes ja taastuvenergia kasutamisel.

Energiasõltumatuse, varustuskindluse ja energiapuulgeoleku valdkonna meetme tegevused on tihedalt seotud Energiamajanduse arengukavaga aastani 2030, suurendavad energiasõltumatust, energiaga

² https://ec.europa.eu/clima/sites/its/its_ee_en.pdf

³ https://kliimaministeerium.ee/energiamajanduse_arengukava

⁴ <https://envir.ee/kliimamuutustega-kohanemise-arengukava>

varustuse kindlust ja energiaturvalisust nii praegu kui ka karmistuvate ilmastikuolude ja võimalike äärmuslike ilmastikunähtuste sagenemise korral, seda nii riiklikul kui regionaalsel tasemel. Energiasõltumatus juhtmõte on sõltumatus energiakandjate impordist, energiatootmisel tuginemine kodumaistele kütustele ja eelkõige taastuvatele kütustele ning taastuvenergiaallikate kasutamine ja energiatootmise portfelli mitmekesistamine.

Tuuleparkide rajamine on kooskõlas kliimamuutustega kohanemise arengukava eesmärkidega.

2.4 Valga maakonnaplaneering 2030+⁵

2017. aastal kehtestatud maakonnaplaneering sätestab, et Valga maakond ei ole riiklikult oluliseks tuuleenergeetika arendamise piirkonnaks. Samas ei keela maakonnaplaneering tuuleenergeetika arendamist, vaid sätestab põhimõtted ja tingimused, mille täitmisel on arendustegevus võimalik⁶. Märgitud on, et lähtuvalt tuuleressursist võib väiketuuliku arendada kohalikuks väiksemahuliseks tarbimiseks. Märgitu ei ole käsitletav kui välistav piirang suurema mahulise tuulepargi kavandamiseks. Tegemist on ühe võimaliku arengusuunaga, mitte ainuvõimaliku ega piirava tingimusega. Maakonnaplaneeringu tingimused kohalduvad kõikidele tuuleenergeetika arendustele, sõltumata tuulikute kõrgusest või koguarvust. Seoses vahepeal muutunud taastuvenergia vajaduse suurenemisega, tehnoloogia arenguga ja riigikaitseliste piirangute oodatavate muutumisega on Valga maakonnas muutunud aktuaalseks tuuleparkide kavandamine.

Maakonnaplaneeringuga ei nähta ette konkreetseid taastuvenergia arendamise piirkondi maakonnas, arendamine toimub arendushuvi ja ressursi olemasolu arvestades ning järgnevate tingimuste kaudu. Eriplaneeringus järgitakse järgnevaid maakonnaplaneeringus sätestatud tingimusi tuuleparkide kavandamiseks:

- Kaitseministeeriumiga tuleb kooskõlastada kõigi, st mistahes kõrgusega tuulegeneraatorite ja tuuleparkide planeeringud ja projekteerimistingimused või nende andmise kohustuse puudumisel ehitusloa eelnõud või ehitamise teatised. Riigikaitseliste huvide tagamiseks on tarvis Kaitseministeeriumiga koostööd alustada juba tuulegeneraatori või tuulepargi kavandamise algstaadiumis;
- tuulikute kavandamisel peab tuuliku minimaalne kaugus riigimaanteest olema võrdne tuuliku kogukõrgusega (mast ja tiiviku laba kõrgus) ning tuulikute planeerimisel peab lähtuma avariiohtu leevendavatest meetmetest;
- tuulikute kavandamisel peab tuuliku minimaalne kaugus raudtee kaitsevööndi piirist olema võrdne tuuliku kogukõrgusega (mast ja tiiviku laba kõrgus) ning tuulikute planeerimisel peab lähtuma avariiohtu leevendavatest meetmetest;
- tuuleparkide kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata mürahäiringu vältimisele ning vajadusel leevendusmeetmete väljatöötamisele. Uute tuuleparkide kavandamisel tuleb eesmärgiks seada seadusandluse järgse kõige rangema tööstusmüra ekvivalenttaseme normväärtuse tagamine ehk II kategooria elamumaa puhul 50 dB päeval ning 40 dB öösel;
- tuulikute ja tuuleparkide, kui maastikul domineerivate objektide, kavandamisel lähtuda maastikuväärtuste säilimisest.

Tingimused rohelise võrgustiku säilimiseks ja toimimiseks:

- tuumaladel ja koridorides, kus metsakategooriaks on tulundusmets, võib arendada majandustegevust;

⁵<https://maakonnaplaneering.ee/maakonna-planeeringud/valgamaa/valga-mp-2030/>

⁶ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kiri 07.07.2025 nr 13-8/270-7

- võrgustiku funktsioneerimiseks on vajalik, et looduslike alade osatähtsus tuumalas ei langeks alla 90%;
- uue hoonestuse kavandamisel ei tohi üldjuhul läbi lõigata roheline võrgustiku koridore. Koridori läbilõikamisel tuleb leida samaväärne asenduskoridor;
- rohumaadel on koosluse säilitamise huvides vajalik taastada põllumajandustegevus (karjatamine ja regulaarne niitmine);
- säilitada tuleb maastikulist ja bioloogist mitmekesisust – metsakooslusi, poollooduslikke ja looduslikke niite ja neid ühendavaid koridore. Oluline on maastikulist mitmekesisust suurendavate põlluservade, kraavide, tee- ja metsaservade ning väikesepinnaliste biotoopide, nagu kivikuhjad ja põlluvahe-metsatukad, hoidmine;
- infrastruktuuriobjektide (eelkõige maanteed) arenduste/rekonstrueerimise korral, mis toimuvad rohevõrgustiku konfliktialadel, tuleb nende objektide kavandamise (planeerimise, projekteerimise) faasis ette näha toimivad lahendused konfliktide leevendamiseks, kasutades vastavalt vajadusele tee-ehituslikke, liikluskorralduslikke jm asjakohaseid meetmeid.

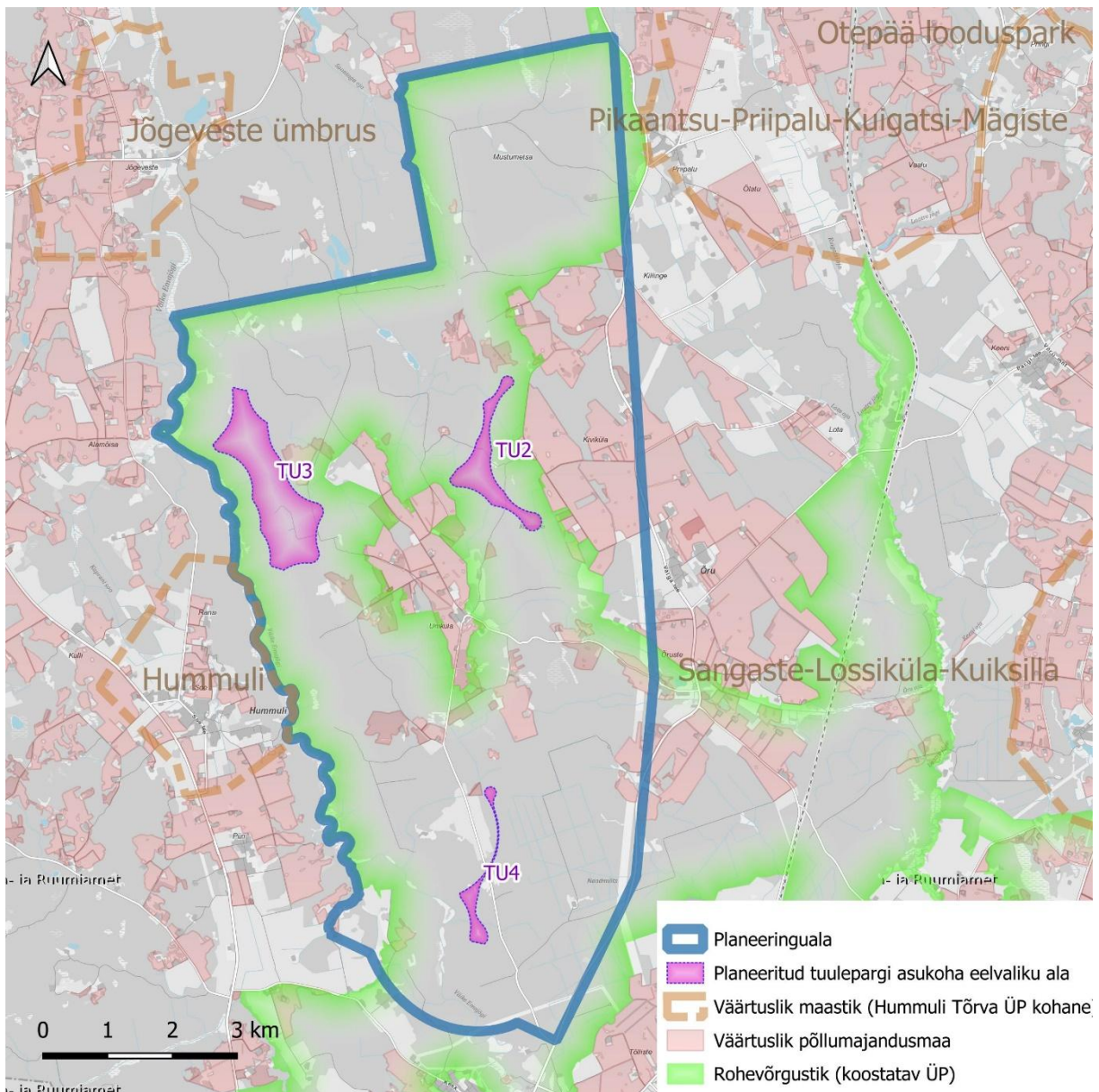
Tingimused väärtuslike maastike säilimiseks ja väärtuste suurendamiseks:

- säilitada tuleb väärtuslike maastike arhitektuuriline ja maastikuline miljöo;
 - väärtuslikel maastikel ehitamise peamiseks põhimõtteks peab olema ajaloolise asustusstruktuuri hoidmine, võimalusel taastamine ning ajalooliste ehitusjoonte, maastikulise paigutuse, külatüüpide ja hoonete omavahelise paigutusmustriga vastavuse tagamine ajaloolisele üldilmele. Miljöölisel väärtusel tuleb säilitada oma õiges keskkonnas, s.t mitte näha ette talude, üksikute hoonete või rajatiste ümberpaigutamist;
 - hoida traditsioonilist maakasutust ja maastikke, kus tavapärasest paremini on säilinud asustusstruktuur, teedevõrk ja arhitektuur;
- säilitada ja avada ilusad vaatekohad;
- uute rajatiste ja joonehitiste kavandamisel tuleb tagada olemasolevate väärtuste säilimine ning maastikuarhitektuuriline sobivus väärtusliku maastiku ajaloolis-kultuurilise taustaga,
 - maastikul domineerima jäävate objektide (nt tuulegeneraatorite, mobiilsidemastide, vesiehitiste, kõrgepingeliinide jt) kavandamine on üldjuhul keelatud. Erandkorras ehitamise kavandamisel väärtuslikele maastikele tuleb igal konkreetsel juhul lähtuda maastikuanalüüsist ja kaaluda detailplaneeringu koostamise kohustust.
- põllumajandusmaad tuleb säilitada avatuna ning soovitatavalt kasutusel olevatena;
 - säilitada põllumajandusmaastike avatus (maastikul avanevad lähi- ja kaugvaated);
 - koostöös maaomanike, taluliitude ja külaliikumise organisatsioonidega ning omavalitsustega tuleb leida võimalusi väärtuslike põllumajandusmaade kasutuses hoidmiseks;
 - hoida korras maaparandussüsteemid.

Eriplaneeringu ja KSH koostamisel lähtutakse maakonnaplaneeringuga seatud tuuleenergeetika ruumilise arendamise üldistest tingimustest.

Tuulepargi eelvalikualadega kattuvad maakonnaplaneeringu kohased rohevõrgustiku alad. Maakonnaplaneeringus määratud vastavate alade kattuvused planeeritud tuulepargi eelvalikualaga on esitatud joonis 2-l.

Joonis 2. Rohevõrgustiku, väärtuslike maastike ja väärtuslike põllumajandusmaade paiknemine tuulepargi eelvalikualade suhtes.

Mõjude hindamisel on käsitletud ka rohevõrgustiku osa ja seatud tingimuste alusel on tehtud planeeringulahendus, mis ei too kaasa vajadust maakonnaplaneeringu muutmiseks. Koostatud eriplaneeringulahenduses on arvestatud Valga maakonnaplaneeringuga 2030+ kehtestatud põhimõtete ja tingimustega. Planeeritud olulise ruumilise mõjuga ehitise ehitamise korral on maakonnaplaneering jätkuvalt elluviidav ning planeeritud ruumilahendused asjakohased.

2.5 Arengustrateegia Valgamaa 2035+⁷

Valga maakonna arengustrateegia 2035+ ja arengustrateegia tegevuskava 2019-2023+ on koostatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) muudatustest lähtuvalt, mis näevad ette, et pärast haldusreformi ja maavalitsuste kaotamist on omavalitsusüksuste ülesanne ühiselt kavandada maakonna arengut ja suunata selle elluviimist. Maakonna arengustrateegia on dokument, mille alusel

7

<https://www.valgamaa.ee/userfiles/valgamaa/Strateegia%202035+/VALGA%20MAAKONNA%20ARENGUSTRATEGIA%202035+.pdf>

viiakse ellu omavalitsustele antud ühiste ülesannete täitmist, kavandatakse omavalitsusüksuste ülese mõjuga investeeringuid ja esitatakse taotlusi toetuste saamiseks erinevatest programmidest.

Arengustrateegia ei käsitle otseselt tuuleparkide ja elektrituulikute rajamist, kuid toob piirkonna nõrkusena välja elektrivõrkude madala varustuskindluse ja seab eesmärgiks tagada ettevõtetele ja majapidamistele vajadustele vastava võimsusega elektriühendused.

Koostamisel olev Valga maakonna kohalike omavalitsuste kliima- ja energiakava toob Valga maakonna arengustrateegiasse sisse kliimamõjude vähendamise, munitsipalsektoris taastuvenergiakasutuse laiendamise ja energiatõhususe tõstmise ning kliimamuutustega kohanemise teemad. Sihiks on võetud maakonnatasandil vähendada energeetika- ja transpordisektori lõpptarbimisest tulenevat süsihappegaasi heitekogust 2030. aastaks 12%.⁸

2.6 Öru valla üldplaneering

Öru valla üldplaneering on kehtestatud Öru Vallavolikogu 14.07.2006. a määrusega nr 6. Üldplaneering on üle vaadatud Öru Vallavolikogu poolt 19.02.2010. a otsusega nr 5 ja 14.03.2014. a otsusega nr 10.

Öru valla üldplaneeringu põhijoonise kohaselt kattub eriplaneeringu ala rohevõrgustiku koridori alaga ja rohevõrgustiku tugialaga. Üldplaneeringus määratud rohevõrgustiku alad ühtivad maakonnaplaneeringu aladega.

Rohelise võrgustiku toimimist tagavates tingimustes on sätestatud, et *kinnistute majandustegevuse ja ehitustegevuse teostamisel arvestada alljärgnevat: 1) roheline võrk jääks toimima; 2) looduslike alade minimaalne osatähtsus roheline võrgustiku struktuurielementidel ei tohi tugialas langeda alla 90%*. Samuti on sätestatud, et *tugialadele ja koridoridele ei ole soovitatav rajada suuri infrastruktuuri objekte (näiteks prügilad, jäätmehoidlad, kõrge keskkonnariskiga rajatised)*. Juhul kui nende rajamine on möödapääsmatu, tuleb eriti hoolikalt valida rajatiste asukohta ja leevendada võimalikku negatiivset mõju. Suurte 26 infrastruktuuriobjekti rajamisel on Öru vallal õigus nõuda detailplaneeringu koostamist ja keskkonnamõjude hindamist. Mõju roheline võrgustikule on hinnatud ning on leitud, et roheline võrgustik saab jääda toimima. Samuti ei vähene rohevõrgustiku tugialal ehitiste alla minevast maakasutusest tulenevalt looduslike alade osakaal alla määratud piirväärtuse.

Üldplaneering ei käsitle taastuvenergia ja elektrituulikute temaatikat. Üldplaneering kehtib eriplaneeringu kehtestamise ajal.

2.7 Tõlliste valla üldplaneering

Tõlliste valla üldplaneering on kehtestatud Tõlliste Vallavolikogu 17.06.2006. a määrusega nr 9. Üldplaneering on üle vaadatud Tõlliste Vallavolikogu poolt 08.03.2010. a otsusega nr 5 ja 17.03.2014. a otsusega nr 7.

Tõlliste valla üldplaneeringu põhijoonise kohaselt kattub eriplaneeringu ala rohevõrgustiku koridori alaga, maakondliku väärtusega alaga, rohevõrgustiku tugialaga. Üldplaneeringus määratud rohevõrgustiku alad ühtivad maakonnaplaneeringu aladega.

Üldplaneering ei käsitle taastuvenergia ja elektrituulikute temaatikat.

Üldplaneering kehtib eriplaneeringu kehtestamise ajal.

⁸ https://www.arenguagentuur.ee/userfiles/Valga_valla_kliima-_ja_energiakava_2035_.pdf,
13.08.2025

2.8 Tõrva valla üldplaneering

Planeeringuala piirneb Tõrva vallaga. Planeeringuga kavandatud tuulepargi asukoha eelvaliku ala TU3 asub Tõrva vallaga külgneval alal. Tuulepargist tuleneva müra modelleeritud 40 dB joon (II mürakategooria sihttase) ulatub vähesel määral Ransi küla ja väga vähesel määral Alamõisa küla piiresse, kus viidatud alal on peamiselt mets ja jõe kallast. Tuulepargist tuleneva müra modelleeritud 35 dB joon (I mürakategooria sihttase) ulatub Alamõisa, Kulli ja Ransi külade piiresse, kus alal asuvad elamud, metsad, rohu- ja põllumaad. Tõrva valla üldplaneeringuga ei ole müratundlike ehitisi (elamud, haridusasutused jne) või puhke- ja virgestusalasid kavandatava tuulepargi Tõrva valda ulatuvale mõjualale kavandatud, seega ei takista käesolev eriplaneering Tõrva valla üldplaneeringu elluviidavust.

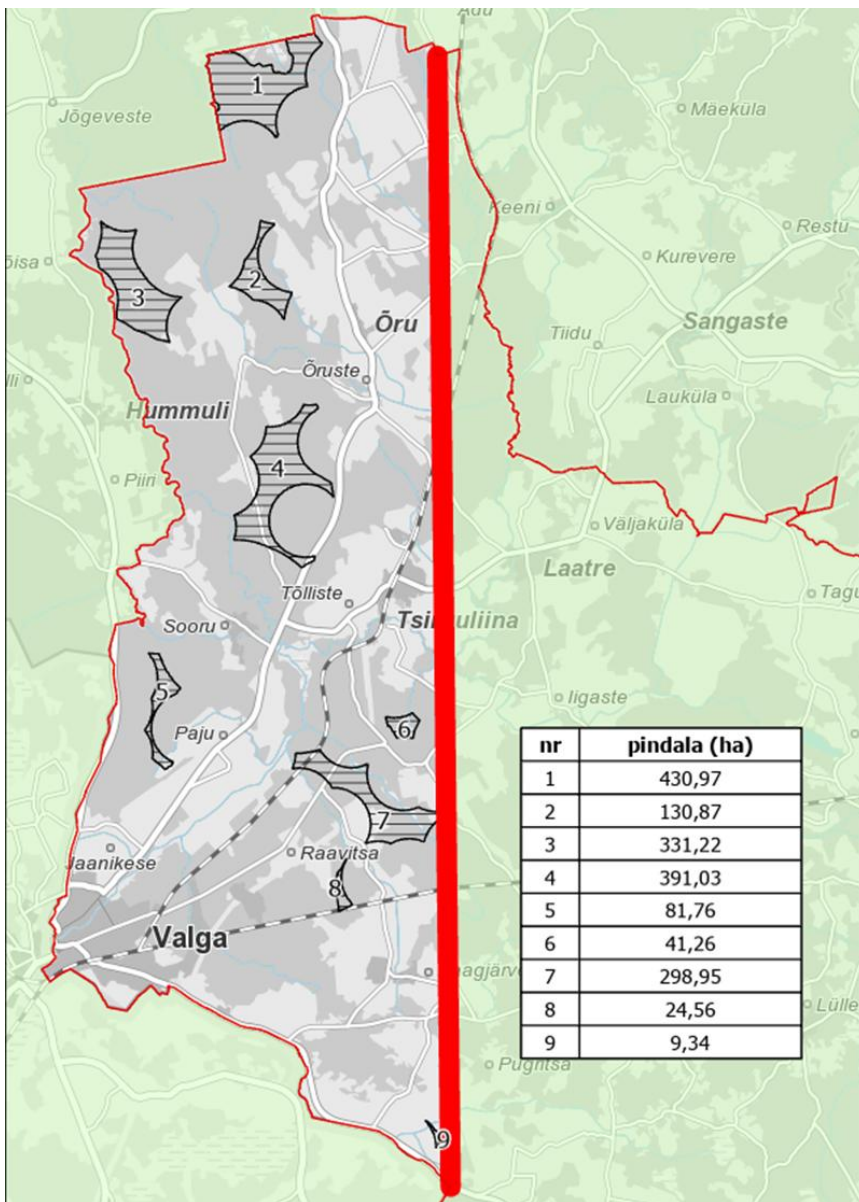
Tuulepargile ehitusloa väljastamisel on oluline täiendavalt üle kontrollida müratundlike ehitiste olemasolu Tõrva vallas.

2.9 Koostatav Valga valla üldplaneering

2026. a juuni seisuga on Valga valla üldplaneering kooskõlastamise eelses seisus. Üldplaneeringu eelnõuga on sõnastatud Valga valla ruumilise arengu üldpõhimõtted ning eri piirkondade arengut suunavad maakasutus- ja ehitustingimused. Üldplaneeringu eelnõu sisaldab muude teemade kõrval ka taastuvenergeetika osa, sh tuuleenergeetika teemat. Valga valla tuulepargi eriplaneeringu eesmärk on üldplaneeringu eelnõu kohane ning võimaldab üldplaneeringuga kavandatud arengu elluviimist.

Valga valla üldplaneeringu koostamise käigus viidi läbi esialgne analüüs tuulikute püstitamiseks sobilike alade leidmiseks (vt joonis 3). Käesolev eriplaneering käsitleb analüüsi käigus leitud aladest nelja. Ülejäänud viis ala on väiksemad ja jäävad eriplaneeringu ala ja Valga linna vahele. Arvestades Valga linna linnalähedase hajaasustuse arenguga ja vajadusega säilitada piirkonnas looduskeskkonna (ökosüsteemiteenuste) kvaliteet ning vaadeldes juurde võimaliku olulise koosmõju esinemise võimalust, kui tuulepargid jäävad üksteisele lähemale kui 15 km, siis on Valga valla üldplaneeringuga kaalumisel täiendavate tuuleparkide rajamise võimaluse välistamine. Valga valla tuulepargi eriplaneeringu lahendusest ja keskkonnamõju strateegilisest hindamisest lähtuvalt täiendatakse üldplaneeringu tuuleenergeetika osa.

Joonis 3. Valga valla üldplaneeringu koostamise käigus läbi viidud esialgne analüüs tuulikute püstitamiseks sobilike alade leidmiseks, väljavõtte aladest.

Valga valla tuulepargi eriplaneeringu eesmärgist lähtudes on koostatava üldplaneeringu lahendusest arvestatud järgmiste teemadega:

- tiheasustusalad,
- maakasutusjuhtotstarbed, sh müratundlikud alad,
- rohevõrgustik.

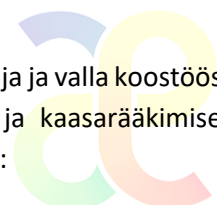
Üldplaneering ei ole vastu võetud ega kehtestatud eriplaneeringu kehtestamise ajal.

2.10 Kehtivad detailplaneeringud

Planeeringualal puuduvad kehtivad detailplaneeringud. Samuti ei koostata planeeringualal 2025. a alguse seisuga ühtegi detailplaneeringut.

2.11 Kohaliku kogukonna täiendav kaasamine

Eriplaneeringu koostamisel on lisaks planeerimisseaduses nõutule toimunud arendaja ja valla koostöös täiendavaid tutvustusüritusi eesmärgiga tagada inimeste parem informeeritus ja kaasarääkimise võimalus. Planeeringu protsessi käigus on toimunud järgmised täiendavad üritused:

- 16.08.2023 - Sunly tuulepargi eeltutvustus Õru kultuurikeskuses ja Hummuli rahvamajas;
- 24.10.2023 - Sunly kogukonnaõhtu Õru kultuurikeskuses;
- 31.01.2024 - energiaühistu töötuba "Kas tuulepark toob meile oma ja soodsama elektri?" Tsirguliina rahvamajas;
- 16.05.2024 - Valga Vallavalitsuse tuulepargi eriplaneeringu teabepäev Tsirguliina rahvamajas;
- 28.06.2024 - Sunly õppereis Saarde tuuleparki ning Pikkori aku- ja päikeseparki;
- 24.07.2024 - Tetra Tech maastikuarhitekti Kerttu Otsa välitööd Unikülas ja tuulepargi tutvustamine Väike-Make, Kalda, Jaanimäe ja Une-Mati taludes;
- 25.07.2024 - tuulepargi visuaalse mõju hindamise töötuba Tsirguliina rahvamajas;
- 02.12.2024 - eriplaneeringu ja KSH I etapi aruande infopäev Tsirguliina rahvamajas;
- 27.03.2025 - Valga valla tuulepargi EP raames kohtumine Õruste küla elanikega;
- 5, 7, 8 ja 13.05.2025 – konsultatsioonipäevad Soorus, Tsirguliinas, Õrus ja Hummulis.

Toimunud ürituste alusel on kujundatud planeeringulahendust. Nii üldise mõjude hindamise protsessi kui ürituste sisendina on korrigeeritud elektrituulikute asukohta ja arvu, samuti täiendava vaadet piirava haljastuse rajamise põhimõtteid.

3 Planeerimislahendus

Planeeringulahendusega nähakse ette kolmel eraldiseisval eelvaliku alal kokku kuni 18 elektrituuliku püstitamine. Edasise projekteerimise aluseks on asukoha eelvaliku joonisel esitatud ruumikujud ja käesolevas peatükis määratud tingimused.

3.1 Eelvaliku ala tekkelugu

Tuulepargi asukoha eelvaliku määramisel arvestati ptk 1 välja toodud planeeringu koostamise eesmärgid ning ptk 2 esitatud arengudokumentide sisendeid. Töö algetapis leiti esmase kaardianalüüsi alusel võimalikud potentsiaalselt sobivad alad.

Potentsiaalselt sobilike alade leidmisel lähtuti järgnevatest välistavatest kriteeriumitest:

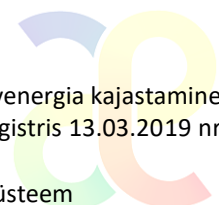
- välistati alad, mis jäävad elamutele lähemale kui 1000 m (kauguse vähendamist võib planeeringu koostamisel kaaluda kuni 750 meetrini juhul, kui maaomanik väljendab selleks EP menetluse käigus kirjalikult nõusolekut ning tagatud on müra piirväärtuse täitmine. Lisaks välistati esialgu alad tiheasustusaladest 2000 m ulatuses. Lähtudes lähteseisukohtade avalikustamisel saadud tagasisidest, siis otsustati 2000 m puhvrit kasutada tiheasustusaladele jäävate müratundlike alade suhtes⁹. Sellised kaugused tagavad enamikel juhtudel müranormide täitmise ning vastab riigiasutuste poolt soovitatud kauguskriteeriumitele¹⁰. Elamute osas lähtuti esialgses analüüsis ETAK¹¹ elu- ja ühiskondliku hoone paiknemisest ning tiheasustusalade piiride ja tiheasustusaladele jäävate müratundlike ala juhtotstarbega alade osas Valga valla üldplaneeringu tööversioonist;
- välistati kaitsealad, hoialad, püsielupaikade, sh projekteeritavate kaitsealuste objektide alad, kuhu üldjuhul lähtuvalt kehtivast kaitsekorrast ei ole võimalik ehitustegevust kavandada;
- välistati taimede kasvukohtade kaitseks moodustatud püsielupaigad 100 m puhvriga ennetamiseks ebasoodsat mõju kasvukohtadele. Kriteeriumi valikul lähtuti Keskkonnaameti poolsest soovitusel;
- välistati metsise püsielupaigad 1 km puhvriga ennetamiseks olulist otsest ebasoodsat mõju II kaitsekategooria linnuliigi püsielupaikadele. Kriteeriumi valikul lähtuti Keskkonnaameti poolsest soovitusel;
- välistati 2 km kõigist I kaitsekategooria linnuliikide püsielupaikadest ja kaitsealustel aladel paiknevatest leiukohtadest.

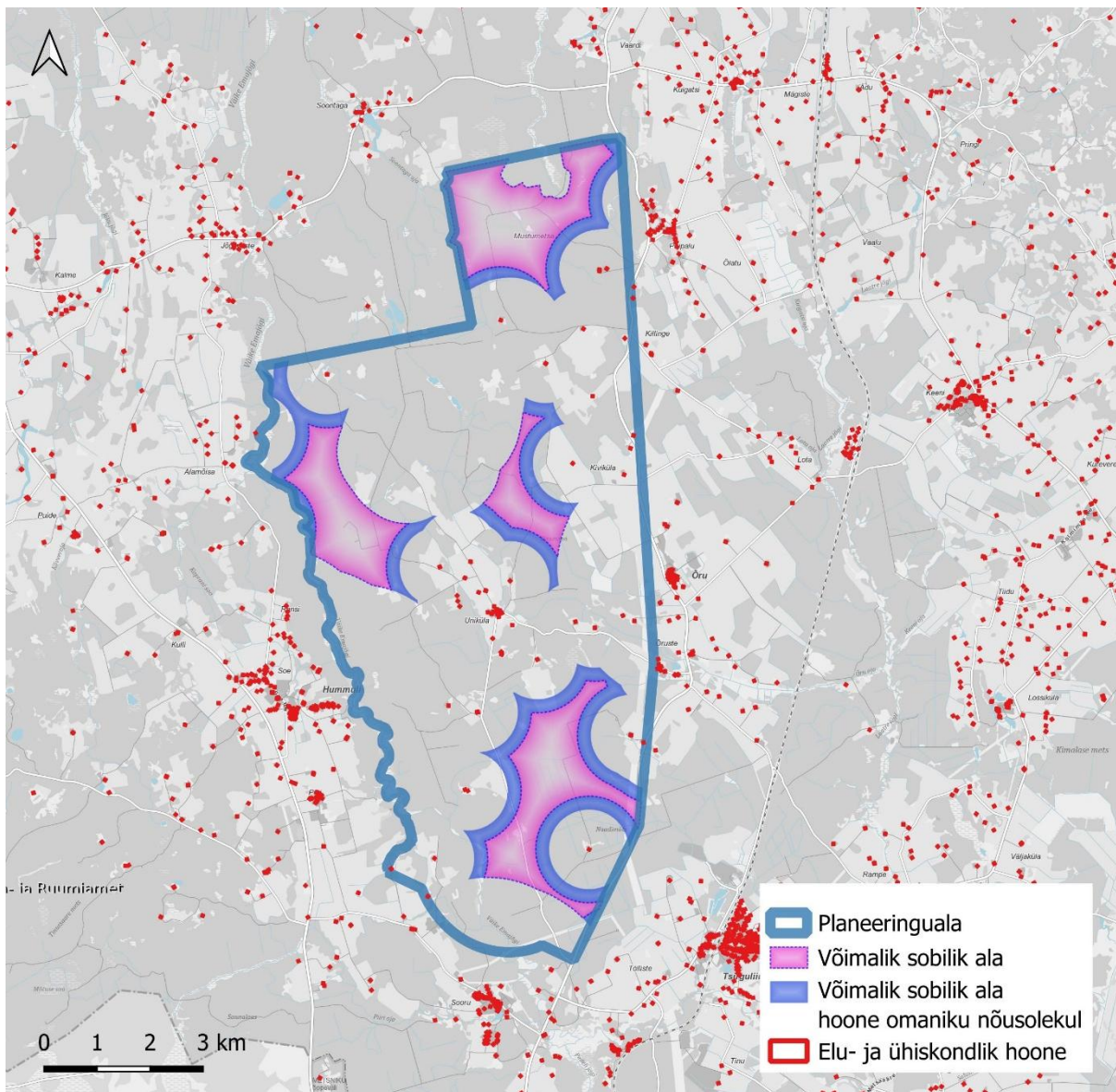
Kaardianalüüsist ja esialgsetest seisukohtadest selgus, et eriplaneeringu territooriumil paikneb potentsiaalselt neli piirkonda (vt joonis 4), millel puuduvad otsesed välistavad tegurid eriplaneeringuga käsitletava objekti asukoha edasiseks valikuks ning millel on olemas piisav territoorium. KSH aruandes on vastava mõjuvaldkonna mõju hindamise juures esitatud ka asjakohane olemasoleva keskkonnaseisundi info. Alade 1 ja 3 osas esineb kattuvus riigi poolt uuritud potentsiaalse tuuleenergia eelisarendusalaga Valga-Tõrva.

⁹ Valga Vallavalitsuse korraldus 13. juuni 2024 nr 157

¹⁰ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 13.03.2019 kiri nr 17-7/2019/2142 Taastuvenergia kajastamine kohalike omavalitsuste üldplaneeringutes (registreeritud Valga Vallavalitsuse dokumendiregistris 13.03.2019 nr 9-1.3/1124)

¹¹ Eesti topograafia andmekogu (ETAK) on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu ja geoinfosüsteem

Joonis 4. Esmasel kaardianalüüsil selgunud tuulepargi asukohaks võimalik sobiv ala.

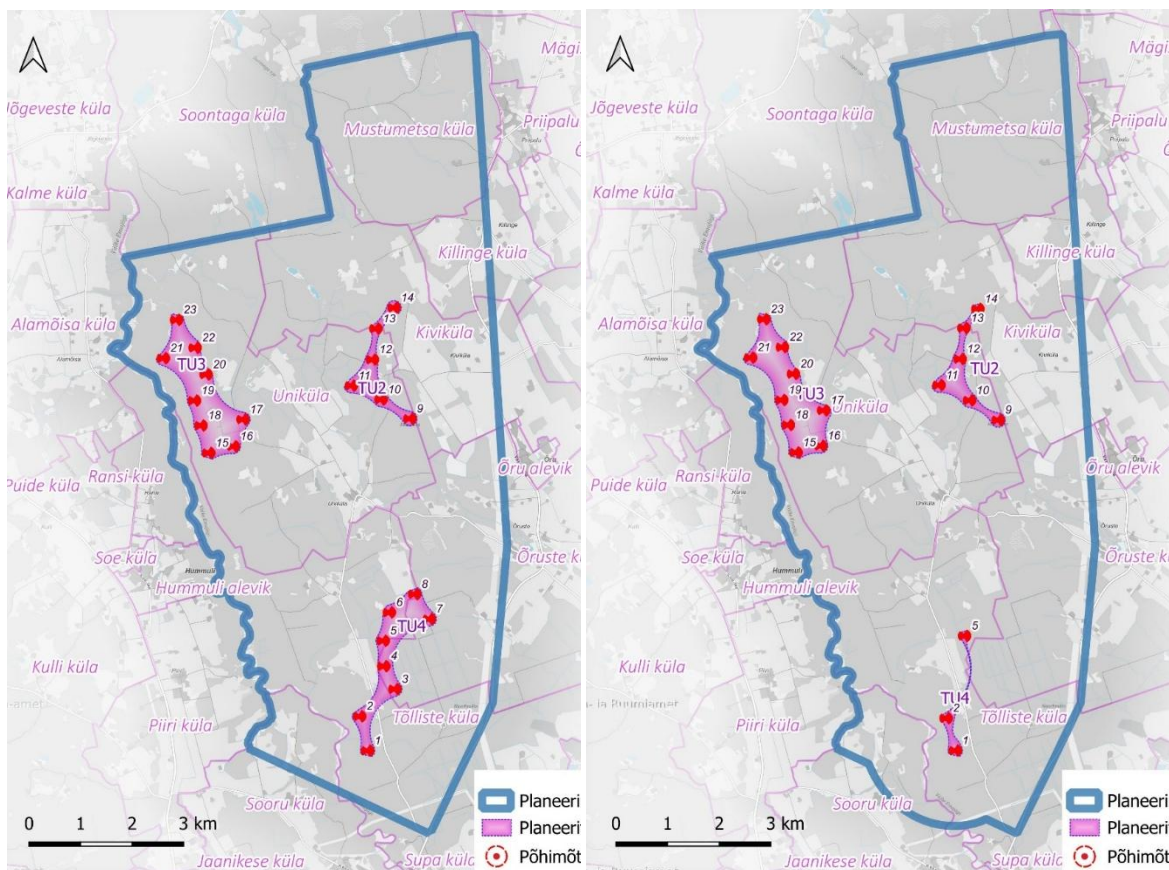
Planeeringu koostamise käigus on omavalitsus täpsustanud, et kauguskriteeriumit 1000 m rakendatakse ka teadaolevate rajamisel/seadustamisel olevate elamute suhtes ja elamumaa sihtotstarbega maaüksuste suhtes. Elamumaa sihtotstarbega maaüksuste puhul on võimalik elektrituulikute vahemikus 750-1000 m kavandada juhul kui maaomanik annab selleks kirjaliku nõusoleku.

Eriplaneeringu koostamisel ja selle käigus mõjude hindamisel on olnud eesmärgiks tagada, et planeeringulahendus oleks elukeskkonda parendav, huvisid tasakaalustav ja lõimiv ning otstarbekat, mõistlikku ja säästlikku maakasutust tagav. Planeeringuala hõlmab ka alasid, mille sobivust hinnati, kuid millele ehitusõigust ei määrata. Lähtuvalt mõjude hindamisest ning koostööst kogukonnaga on korrigeeritud asukoha eelvaliku alade piire, sh ei tehta ala TU1 osas asukoha eelvalikut linnukaitselistel põhjustel.

Töö käigus tekkis veendumus, et rakendades planeeringus esitatud leevendavaid meetmeid puudub oluline ebasoodne keskkonnamõju planeeringuala esitatud eelvalikualade osas. Planeeringus on määratud põhimõttelised elektrituulikute asukohad ja esitatud võimalikud teenindava taristu asukohad. Järgnevates peatükkides on esitatud tingimused, mida täites (sh ka vajalikke uuringuid tehes) puuduvad välistavad tegurid ning on tagatud planeeringu elluviimine ja vastavus nii

looduskaitsetele eesmärkidele, taastuenergia eesmärkide täitmisele kui ka piirkonna elanike tervisekaitsetele nõuetele.

Eriplaneeringu lahenduse koostamise lõplikul vormistamisel täpsustati veelkord eelvalikualade ulatusi. Täpsustamise tulemusel eemaldati eelvalikualade osad, kuhu erinevaid piiranguid arvestades saaks elektrituulikuid püstitada, kuid kuhu planeeringulahendus põhimõttelisi elektrituulikute asukohti ei määra. Täpsustamise aluseks võeti põhimõttelised elektrituulikute asukohad ning samuti arvestati elektrituuliku 50 m suuruse nihutamisruumi põhimõttega.

Joonis 5. Hilisema planeerimise käigus muutunud paigutus.

Mõjude hindamise, koostöö ja erinevate huvide tasakaalustamise põhimõttest lähtuvalt muutus töö käigus peale esmast kaardianalüüsi planeeringulahendus, selle alg- ja lõppversiooni erinevus on esitatud eespool, vt Joonis 5.

3.2 Tuulepargi eelvaliku ala

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 26.06.2003 määrusele nr 184 Võrgueeskiri on tuulepark mitmest elektrituulikust ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest, ehitistest ning rajatistest koosnev elektrijaam. Maakaablil eraldiseisva rajatisena puudub oluline ruumiline mõju planeerimisseaduse § 6 punkti 13 tähenduses. Tuulepark planeeritakse põhivõrguga ühendada maakaabliga ning maakaabli kavandamisel võib kohaliku omavalitsuse eriplaneeringus lahenduse anda üldisemas täpsusastmes ja ühendus ei pea jääma terviklikult eriplaneeringu alale. Kõigi tuulepargi asukoha eelvaliku alade ühendused planeeritakse maakaabliga ning seetõttu ei ole vajalik asukoha eelvaliku staadiumis määrata kaablikoridor – tuuleparki põhivõrguga ühendavate kaabellinide osas näidatakse põhijoonisel põhimõttelised (näitlikud) asukohad, millele võib projekteerimisfaasis lisanduda veel alternatiive. Täpne liitumispunkt ja sellest lähtuv liini asukoht selgub projekteerimisel peale liitumistingimuste määramist põhivõrgu valdaja poolt.

tuulepargi elluviimist, sh ei või ehitada tuulepargi eelvaliku alast 700 m ulatuses üksikuulikut (ei ole iseseisvalt tuulepark ega olulise ruumilise mõjuga ehitise), mis piiraks tuulepargi tõhusat tööd. Samuti tuleb kavandatud tuulepargi ümbruses uute müratundlike ehitiste kavandamisel arvestada tuulepargi poolt põhjustatavate müratasemetega (ptk 3.9). Uute elukondlike ehitiste projekteerimisel tuleb analüüsida tuulepargist lähtuvat varjutusega seonduvat ja visuaalset mõju.

3.3 Projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused

Projekteerimistingimusi on lubatud anda kogu tuulepargile kui ka igale elektriülikule eraldi. Projekteerimisel tuleb tagada, et kaasuvad mõjud ei oleks planeeringus käsitletud mõjudest suuremad. Ehitusloa taotlusega koos tuleb esitada kohalikele omavalitsusele kogu tuulepargi KMH eelhindangu koostamiseks vajalik teave¹², mis võimaldab hinnata tuulepargist tulenevaid mõjusid tervikuna ning sellest tulenevaid täiendavaid tingimusi eraldiseisvatele elektriülikutele.

Planeeringuga on ette nähtud tuuleelektrijaama (elektritootmisrajatis) rajamine, mis koosneb tuulepargi olulistest rajatistest - elektriülikutest (ehitise kasutamise otstarve: 23023, tuuleelektrijaama rajatis¹³) ja nende teenindamiseks vajalikest ehitistest (vt allpool).

Eriplaneeringus on määratud elektriülikute põhimõttelised asukohad kokku kuni 18 elektriüliku ehitamiseks:

- alale TU2 on lubatud ehitada kuni kuus elektriülikut;
- alale TU3 on lubatud ehitada kuni üheksa elektriülikut;
- alale TU4 on lubatud ehitada kuni kolm elektriülikut.

Iga elektriüliku projekteeritav ehitisealune pind peab asuma planeeringuga määratud elektriüliku hoonestusalas. Ülikute paigutamisel järgitakse planeeringus põhimõtet, et elektriülikut on lubatud olemasolevale elamule paigutada 1000 meetrist lähemale üksnes hoone omaniku nõusolekul ning kui on täidetud müranõuded.

Iga elektriüliku suurim lubatud ehitisealune pind on 25 500 m². Elektriüliku ehitisealune pind on ehitise horisontaalprojektsiooni pind, mille hulka arvatakse ka ehitise väljaulatuvas osad – see tähendab, et üliku laba projektsioon maapinnal laba igas võimalikus asendis loetakse ehitise pinna sisse.

Elektriüliku suurim lubatud kõrgus olemasolevast maapinnast on 270 m (vt joonis 7). Üliku alla ei kavandata maa-alust korrust, seetõttu on üliku suurim lubatud sügavus 0 m.¹⁴

¹² Nõue tuleneb KeHJS § 6¹ (1). Planeeringu kooskõlastamise käigus on välja toodud, et direktiivi (EL) 2023/24131 ülevõtmiseks kavandatavate seadusemuudatustega võib kaduda õigusaktidest nõue tuulepargi ehitusloa taotlusele KMH eelhindangu andmiseks (kui tuulepargi puhul on tegu eelisarendusalal paikneva tuulepargiga). Juhul, kui projekteerimistingimuste või ehitusloa taotlemise hetkel ei esinekehtivas õiguses KMH eelhindangu andmise nõuet, siis võib loobuda eelhindangu koostamiseks vajaliku teabe esitamise nõudest. Sellisel juhul tuleb otsustajale esitada kavandatava tegevuste kirjeldus, mille alusel otsustajal on võimalik hinnata tuulepargist tulenevaid mõjusid tervikuna ning sellest tulenevate täiendavate tingimuste vajadust eraldiseisvatele elektriülikutele. Edasises tekstis on KMH eelhindangu mõistet täiendavalt kasutatud – juhul, kui kehtiva õiguse järgi ei ole KMH eelhindangut vaja, siis tuleb vastavas asjakohases valdkonnas (taimestik, linnustik, ökosüsteemid) esitada eksperthinnang, mis sisaldab otsustamiseks vajalikku teavet.

¹³ Majandus- ja taristuministri 02.06.2015 määrus nr 51
https://www.riigiteataja.ee/aktiis/1260/2202/1006/MKM_m51_lisa_uus.pdf#

¹⁴ Vastavalt Majandus- ja taristuministri määruse Ehitise tehniliste andmete loetelu ja arvestamise alused §-le 31 ei arvestata ehitise all paiknevat tehnoseadet ja -süsteemi, sealhulgas torustikku, kaablit ja muud seesugust, vundamenti ning selle osa ja muud taolist ehitise sügavuse hulka.

Joonis 7. Elektriuliku suurim lubatud kõrgus.

Kuna kavandatava tuulepargi näol on tegemist tööstusrajatisega ning piirkonnas puudub ehitatud keskkond, siis arhitektuurilisi ning kujunduslikke tingimusi planeeringuga elektritootmisrajatistele ei määrata.

Teadaolevad tuulepargi teenindamiseks rajatavad ehitised ning nende võimalikud asukohad:

- tuulepargi teenindamiseks vajalikud teed ja platsid (ehitise kasutamise otstarve: 21100, teed)⁵. Ehitusprojekti täpsustada teede ja platside asetus põhijoonisel kujutatud võimalikes asukohtades. Olulisel kõrvalekaldumisel planeeringus esitatud põhimõttelisest lahendusest esitada projektlahendusega asjakohased põhjendused ja kokkulepped maaomanikega. Elektriulikute montaažiplatsid võivad elektrituuliku hoonestusalast ulatuda kuni 100 m väljapoole;
- tuulepargi teenindamiseks vajalikud elektriühendused (ehitise kasutamise otstarve: 22143, maakaabelliin)⁵. Elektriühenduste võimalik asukoht ja tingimused on esitatud ptk 3.4;
- tuulepargi teenindamiseks vajalikud sideühendused (ehitise kasutamise otstarve: 22245, side õhu- või kaabelliin)⁵. Sideühenduste osas eelistada võimalike elektriühendustega paralleelseid trasse. Täpne sidelahendus esitada ehitusprojekti;
- tuletõrje veevõtukohtad (22227, tuletõrje veevõtukoht, sealhulgas hüdrant)⁵. Projekteerimisel asukoha määramisel järgida ptk 3.6 esitatud tingimusi;
- täiendav võimalik tuulepargi sisese alajaam ja/või salvestusjaam. Projekteerimisel ja asukoha määramisel järgida ptk 3.4 esitatud tingimusi;
- muud asjakohased eelpool nimetatud ehitised (va oluline rajatis). Vajadusel määrata asukoht lähtuvalt ehitise iseloomust projekteerimistingimuste andmisel või projekti koostamisel võttes arvesse planeeringus esitatud mõjusid leevendavaid meetmeid.

Kohalik omavalitsus võib tuulepargi teenindamiseks vajalikule ehitisele vajadusel väljastada eraldiseisvad projekteerimistingimused.

Eriplaneering ei reguleeri tuuleparkidega mitteseonduva taristu ja ehitiste püstitamist, kui see ei ole käesoleva planeeringuga otseselt vastuolus. See tähendab, et muude ehitiste ehitamine toimub vastavalt kehtivale õigusele, kuid muude ehitiste ehitamine ei või takistada eriplaneeringuga määratud tuulepargi elluviimist, sh ei või ehitada tuulepargi lähedusse 700 m ulatuses elektrituulik, mis piiraks

tuulepargi tõhusat tööd. Samuti tuleb müratundlike ehitiste kavandamisel arvestada tuulepargi põhjustatavate müratasemetega (vt ptk 3.9).

Projekteerimise aluseks on asjakohastele nõuetele vastavad ehitusgeoloogiline uuring ja geodeetiline mõõdistus. Asjakohasel juhul võib kohalik omavalitsus nõuda muu ehitusuuringu tegemist, kui selline vajadus on ilmnenud.

Juhul, kui tuulepargi püstitamiseks on vajalik raie ja võimalik, et ka maapinna täitmine ajutiste ladustamis- või manööveralade tegemiseks, siis tuleb peale töö tegemist luua tingimused, et alal saaks välja kujuneda algne looduslik seisund. Planeeringuga haljastusnõudeid ei seata. Jäätmete osas järgida ptk 3.24 esitatud tingimusi. Liikluskorralduse osas juhinduda ptk 3.5 ja 3.7 esitatust.

Elektrituulikute elueaks on ligikaudu 50 aastat. Elektrituuliku amortiseerumisel tuleb see asendada uuega või lammutada. Elektrituuliku lammutamise või rekonstrueerimise/uuendamise tähtaeg on kaks aastat, selle kasutamisest välja langemise ajast arvestatuna.

3.4 Tuuleparki teenindav elektri- ja sidetaristu

Tuulepargi jaoks vajalikud elektri- ja sideliinid tuleb teha maa-aluste kaabelliinidega ning nende täpne asukoht määratakse projekteerimisel. Üldine põhimõte on, et sideliin on elektriliiniga samas koridoris. Planeeritud tuuleparkide liitumiseks elektri põhivõrguga on esitatud kolm põhimõttelist lahendust (vt joonis 8):

- Öru-Tsirguliina vahelisel lõigul rajatakse 330 kV õhuliinile liitumiseks uus alajaam (esitatud kaks võimalikku asukohta),
- planeeringuala lõunanurgas paiknevale 110 kV õhuliinile rajatakse uus alajaam;
- planeeringualast väljaspool olemasoleva Tsirguliina alajaama (330 kV) lähedusse rajatakse liitumiseks uus alajaam.

Täpne elektri liitumispunkt (koos tehniliste parameetritega) selgub ja sellest lähtuv liini asukoha valik tehakse projekteerimisel peale liitumistingimuste määramist põhivõrgu valdaja poolt, planeeringus on esitatud näitlikud liitumisalajaamade piirkonnad. Hinnanguline liitumisalajaama maa-ala suurus on kuni 200 x 200 meetrit.

Sideliini liitumispunkt määratakse projekteerimisel lähtuvalt võrguvaldaja tehnilistest tingimustest.

viidatud raudtee ehitusgabariidi nõudeid. Ehitusgabariit on rööbastee teljega risti oleval tasandil kujutatud piirjoon, millest sissepoole ei tohi ulatuda ükski ehitise või seadme osa (erandiks võivad olla seadmed, mis on ette nähtud vahetuks koostööks raudteeveeremiga). Raudtee kaitsevööndis ehitise ehitamisel tuleb arvestada raudteeveeremist tulenevate mõjudega, sh võimaliku vibratsiooniga. Raudtee kaitsevööndis on keelatud ohustada liiklust ja takistada nähtavust raudteel;

- edasisel projekteerimisel (trassikoridoride täpsustamisel) vältida metsa vääriselupaikade, loodusdirektiivi heas seisundis (A või B esinduslikkusega) elupaikade ja I ja II kaitsekategooria kaitsealuste taime, seene ja samblikuliikide teadaolevaid leiukohti. Samuti tuleb vältida trassi asukohana püsielupaikade esinemisalasisid ja kaitsealasisid; põhijoonisel esitatud lahendus ei läbi kirjeldatud leiukohti, püsielupaikasisid ja kaitsealasisid);
- vooluveekogudega ristumisel tuleb veekogude ehituskeeluvööndites üldreeglina elektri kaablid paigaldada kinnisel meetodil/puurimisel, et vältida kallaste kahjustamist ning pinnase ja reostuse sattumist veekogusse. Meetmest võib kõrvale kalduda Keskkonnaameti loal kui ollakse veendunud, et ehituslik lahendus ei halvenda veekogu seisundit. Ehitusmasinate ja veokitega veekogudes sõitmine ei ole lubatud;
- riigitee(de)ga ristuvad tehnovõrgud tuleb rajada kinnisel meetodil;
- kaablitrasside süvistamisel soovitatavalt eemaldada välja kaevatavat materjali kihtide kaupa - rohukamar eraldi, muld eraldi ja lähtekivim eraldi. Peale kaablite paigaldamist täita kanalid võimalikult looduslähedaselt, kaabli lähiümbrus tehniliselt vajaliku täitematerjaliga, seejärel lähtekivimi puiste, seejärel mullakiht ning viimaks istutatakse maapinnaga tasa varem samalt trassialalt võetud mättad. Meedet on eeskätt vajalik rakendada kui kaablitrassiga läbitakse pool-looduslikke kooslusi või kaitsealuste taime-, seene- ja samblikuliikide leiukohti; põhijoonisel esitatud lahendus ei läbi kirjeldatud leiukohti.

Tuulepargi sisese alajaama ja/või energiasalvestussüsteemi asukoha valikul ja projekteerimisel tuleb:

- tagada müra sihtväärtus kõigi elamute juures koosmõjus elektri tuulikute müraga. Müra tekitavate tehnorajatiste puhul tuleb ehitusprojekti koosseisus esitada mürahinnang, millega tõendatakse kehtivate tööstusmüra normtasemetega täitmine lähimatel müratundlikel aladel. Samuti tuleb jälgida, et müra ei tekitaks häiringut müratundlike linnuliikide (eeskätt metsis) elupaikades;
- tagada, et ehitised paiknevad väljaspool:
 - kaitsealuseid ja väärtuslikke elupaikasisid. Eelistada juba muudetud või madalama ökoloogilise väärtusega alasisid ning vältida nende paigutamist veekogude ehituskeeluvööndis, kaitstavatele aladele, märgaladele ja nende veerežiimi mõjutavasse piirkonda, kõrge ökoloogilise väärtusega kooslustele (ELME2 heas seisundis ökosüsteemid, metsa vääriselupaigad, loodusdirektiivi A ja B esinduslikkusega kooslused), kaitsealuste liikide kasvukohtadele ja elupaikadesse;
 - väljaspool rohevõrgustikku või paiknevad rohevõrgustiku servaalal, mis tagab rohevõrgustiku toimimise ja kehtiva üldplaneeringu kohase struktuurielementide minimaalse osatähtsuse;
 - väljaspool väärtuslikku põllumajandusmaad või paiknevad väärtusliku põllumajandusmaa servaalal, et ei killustaks suuri massiive;
 - väljaspool metsamaad;
- salvestusseadmete ohutuse tagamiseks kasutada sertifitseeritud tootja akusid, kasuta toimivat ülepinge- ja temperatuurikaitset, piisavat ventilatsiooni ning viia regulaarselt läbi visuaalkontrollid (tuvastamiseks paisumist, lõhn, pragusid- või vedeliku jälgi). Akuseadmed tuleb

paigaldada vett läbilaskmatule materjalile (betoonplaat, konteiner vms) ning sademete eest kaitstult.

3.5 Tuuleparki teenindavad teed

Tuulikute ehituse ning hilisema hoolduse jaoks on vajalikud suure kandevõimega ning pidevalt ligipääsetavad juurdepääsuteed tuulikuteni. Eriplaneeringu tuulepargi põhijoonisel on esitatud põhimõtteliste juurdepääsuteede asukohad algusega olemasolevalt avalikult kasutatavalt teelt. Tuulepargialale TU2 Kiviküla teelt (9430105) algavad juurdepääsud on esimeses lõigus (põhijoonisel näidatud ulatuses), kuni kavandatud veevõtukohani, kavandatud avaliku teena. Juurdepääsuteede asukoha valikul on eelostatud olemasolevaid teid ja metsasihte. Lähtuvalt valitud tuuliku tehnilistest nõuetest tuleb projekteerimisel koostada täpsem analüüs võimalike juurdepääsuteede osas tuulepargi edasisel projekteerimisel. Sealjuures tuleb teha koostööd teede omanikega. Vajadusel tuleb teostada vajalikud ristmike ümberehitused, teede laiendused ning rakendada liikluskorralduslikke meetmeid tuulikute ohutuks kohale toomiseks.

Tuulepargi edasisel kavandamisel tuleb:

- määrata nii ehitamiseks kui edasiseks teenindamiseks (sh võimalikeks päästetöödeks) vajalike teede asukoht koos ümberehitamisvajadusega ja nende ristumiskohad riigiteedega ning riigiteede võimalik ümberehitamisvajadus;
- arvestada, et üldjuhul ei ole võimalik juhtida arendusalade sademevett riigitee kraavidesse. See on võimalik vaid põhjendatud juhtudel koostöös Transpordiametiga;
- vältida põhimõtet, et tehnovõrgud paigaldatakse riigitee alusele maale. Riigitee alune maa on riigitee rajatise teenindamiseks ning nõusoleku seda maad kasutada saab Transpordiamet anda vaba ruumi olemasolul. Tehnovõrgu paigaldust tuleb hinnata igakordselt suuremas täpsusastmes geodeetilise alusplaani olemasolul ja menetleda seda järgmises etapis;
- hinnata asukohtade juurdepääsetavust ülegabariidilistele veostele;
- seada vajalikud servituudid;
- maardlate aladele projekteerimise korral arvestada, et kui projekteeritavad rajatised ei asu olemasolevate rajatiste kaitsevööndis või püsiva hoonestusega alal või elamumaa sihtotstarbega katastriüksusel, on vajalik saada MaaPS alusel maardlate alade suhtes kooskõlastusi andva asutuse luba.

Transpordiamet ja kohalik omavalitsus ei võta arendustegevuse vajadustest tingitud uute teelõikude rajamise ja ümberehitamise kohustust kui riigiteede või kohalikute võrgustiku arengu seisukohalt selleks vajadus puudub.

Ehitusaegse transpordi korraldamisel tuleb vältida avalikult kasutatavate teede seisundi halvenemist, tööde käigus kahjustatud teed, teepeenrad, kraavid, truubid ja muud tee-ehitised tuleb pärast tööde lõppu taastada vähemalt ehituseelsele tasemele.

Määruse¹⁵ § 63 kohaselt on avalikult kasutatava asulavälise tee puhul elektrituuliku vähim kaugus teekatte servast võrdub elektrituuliku masti kõrguse ja tiiviku raadiuse summast. Kõik planeeritud tuulikute positsioonid, va elektrituulik nr 14, vastavad sellele nõudele. Elektrituuliku nr 14 ehitamisel suurima lubatud kõrgusega hoonestusala võimalikult idaservale võib olenevalt vundamendi laiuselt tekkida määrusele mittevastav olukord. Planeering on elluviidav, kui antud alal kas:

- vähendatakse elektrituuliku kõrgust või
- ehitatakse elektrituulik hoonestusala tsentrisse või tsentrist lääne poole või

¹⁵ Kliimaministri 17.11.2023 a määrus nr 71 Tee projekteerimise normid

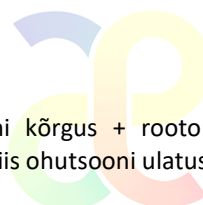
- arvatakse vastav teeosa välja avalikult kasutatavate teede nimekirjast. Viidatud tee osa on avalikult kasutatava tee lõpuosa.

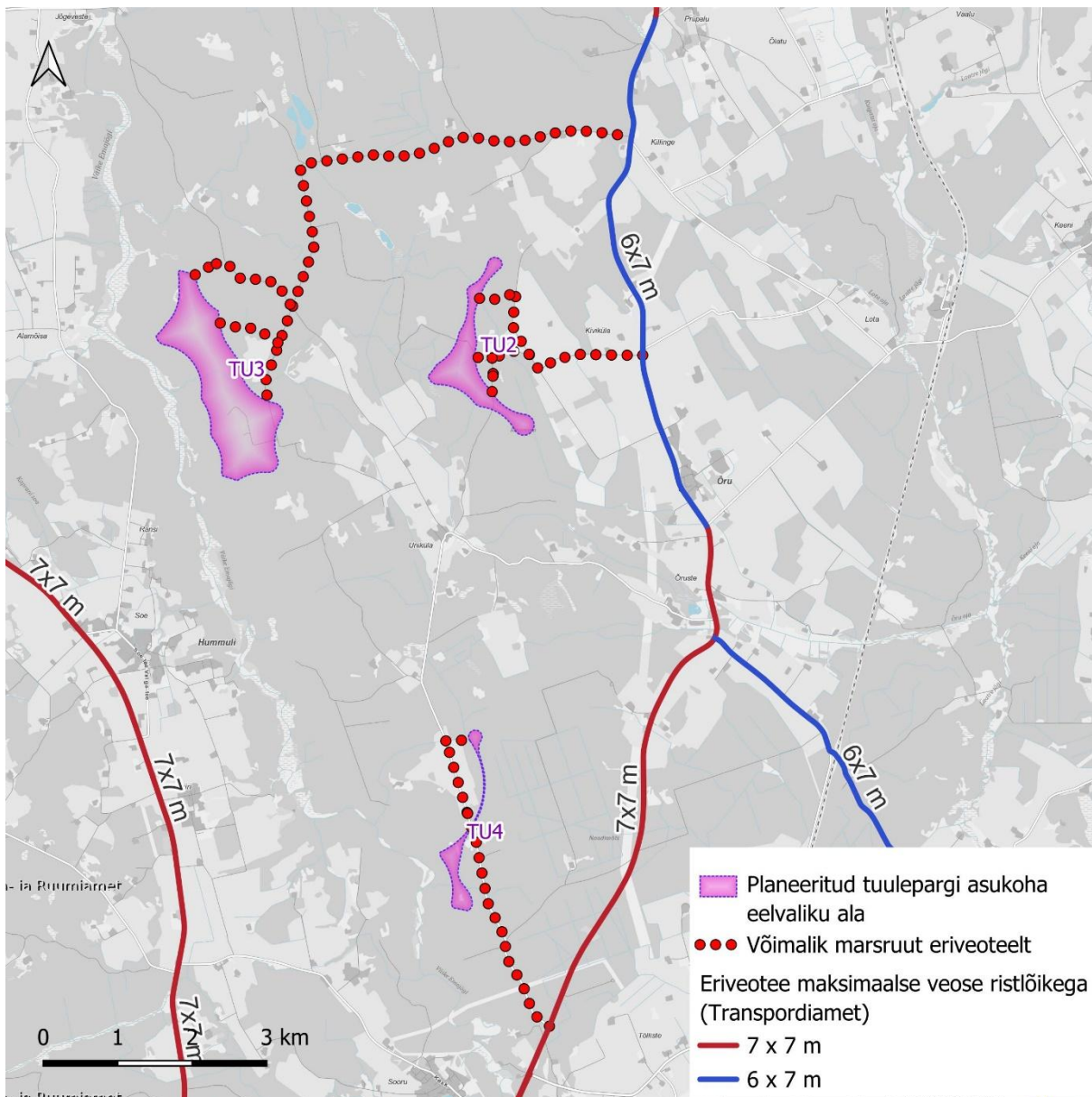
Teatud ilmastikuolude korral on võimalik oht jää tekkeks elektrituulikul ja teel liikuvale isikule või sõidukile kukkumiseks. Võimaliku ohu vältimiseks tuleb elektrituulikutele, mille ohutsooni¹⁶ jääb avalikult juurdepääsetav tee, paigaldada jäätumisvastane süsteem või koostada projekteerimisel ohuanalüüs, mis määrab elektrituuliku lähialal ohutsooni ja esitab seal tegutsemiseks juhised. Ohutsooni tekkimisel tuleb:

- konkreetse elektrituuliku või mitme lähestikku paikneva elektrituuliku ohutsoonis tähistada teel ohutsoon koos selgitusega, milles oht seisneb;
- ohutsooniga teele pööramisel eelneval ristmikul tuleb tähistada eesolev ohutsooni ala, et teed kasutada sooviv isik saaks otsustada kas soovib teed kasutada või mitte.

Ehitatavate elektrituulikute detailid on eeldatavalt vaja tuua Paldiski sadamast läbi Mandri-Eesti. Teekonna pikkuseks kujuneb ca 250 km. Teise variandina võib tuulikute transport toimuda Läti poolt.

¹⁶ Ohutsoonina käsitletakse käesolevas planeeringus kaugust elektrituulikust $1,5 \times (\text{torni kõrgus} + \text{rootori läbimõõt})$, mis on maksimaalne ohu esinemise ulatus. Kuna ohutsoon on leitud üldstatult, siis ohutsooni ulatust võib tuulepargi omanik vähendada täpsema riskihinnangu alusel.

Joonis 9. Tuulikute transpordi võimalikud marsruudid Transpordiameti eriveoteedelt.

Transpordiameti avaldatud info kohased olemasolevad eriveoteede koridorid planeeritud eelvalikualani ei vii ning joonis 9-l esitatud marsruutidest tuleb veoste täpsemate tehniliste parameetrite alusel valida sobilikum ning kohandada see suurveoste transportimiseks. Eriveoteena ei kasutata Tõlliste-Uniküla-Õruste tee Õruste-Uniküla lõiku. Eriplaneeringus on esitatud võimalikud tee koridorid, täpne juurdepääsutee lahendus eriveoteelt esitada projekteerimisel. Tuuleparkide ehitusperioodil ning vajadusel hooldusperioodil kasutada olemasolevaid erivedudeks sobivaid veoteid ning taotleda Transpordiametilt eriveoluba.

3.6 Tuletõrjevési

Elektrituulikute põlengud on suhteliselt harvaesinevad, kuid erinevad allikad pakuvad, et igal aastal süttib 1 elektrituulik vahemikus 2000 kuni 15000 elektrituuliku kohta. Kindlasti on tehnoloogiline areng elektrituulikute tuleohutust oluliselt parandanud, kuid põlengut ei saa pidada kindlasti välistatuks. Elektrituulikute suurim tuleoht valitseb elektrituuliku gondliosas, kus paikneb suur hulk mehaanilisi ja elektrilisi süsteeme. Kuna gondel asub maapinnast umbes ca 200 m kõrgusel, siis tavapärase pääste- ja kustutusvahenditega ei ole sellisel kõrgusel tööde teostamine võimalik. Elektrituuliku põlengu korral on eesmärgiks tagada ohutusperimeeter elektrituuliku kokkuvarisemist silmas pidades ja vältida tule edasist levikut maastikule. Tulekustutusvee olemasolu on ennekõike vajalik elektrituuliku langevate

põlevate osiste kustutamiseks ja maastikupõlengu tekkimise takistamiseks. Elektriuulikute tuleohutuse tagamisel arvestada järgmiste tingimustega:

- elektriuulikud tuleb varustada tulekustutusvahenditega, häireseadmete ja automaatse tulekustutussüsteemiga;
- Päästeametile peab väljakutse korral olema tagatud vajalik juurdepääs ehitistele ja olulistele seadmetele;
- tuulepargi valmimisel tuleb teha koostööd Päästeametiga ja koostada plaanid erinevate ohu- ja/või avariilukordade lahendamiseks.

Projekteerimisel tuleb tagada, et igast elektriuulikust asuks tuletõrje veevõtukoht mööda teid kuni kolme kilomeetri kaugusel. Planeeringu põhijoonisele on kantud võimalikud tuletõrjevee saamise asukohad ning kus täna paikneb tiik.

Edasisel kavandamisel tagada veevõtukohta vähim lubatud maht on 500 m³. Tuletõrje veevõtukoht peab paiknema teenindustee ääres ja sellele peab olema vähemalt 15 m raadiusega mahasõit. Tuletõrje veevõtukoht peab olema varustatud kuivhüdrandiga. Kui tuletõrje veevõtukoht on elektriuulikule lähemal kui elektriuuliku kogukõrgus, siis peab vastava lähima elektriuuliku päästetöödeks kasutama järgmist lähimal olevat veevõtukohta (kaugus mööda teid kuni kolm km).

Projekteerimisel on koostöös Päästeameti ja maaomanikuga lubatud planeeritud veevõtukohta asukohta muuta lähtudes eelpool kirjeldatud tingimustest.

3.7 Lennuohutuse tagamine

Planeeritavad elektriuulikud on oma kõrguse tõttu takistused. Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Konventsiooni lisa 14 (ICAO Annex 14) nõuetest lähtuvalt peavad elektriuulikud olema valgustatud, kas madalintensiivsusega tüüp B tuledega või keskintensiivsusega tüüp B tuledega. Kuna tuulepargi näol on tegu takistuste grupiga, ei pea keskintensiivsusega tulesid paigaldama igale elektriuulikule. Keskintensiivsusega tuledega peab valgustatud olema pargi perimeeter ning tuled vahekaugus ei tohi seejuures ületada 900 meetrit. Keskintensiivsusega tuled paigaldamisel tuleb tagada, et tuled sähviksid samaaegselt. Visuaalse mõju vähendamiseks maapinnal on soovitatav võimalusel kasutada tulesid, mille nähtavust maapinnalt on piiratud ja tehnilise lubatavuse korral eelistada ühtlaselt põlevaid tulesid vilkuvatele.

Tuulikute lennuohutustulede lahenduse projekteerimisel on soovitatav kasutada ADLS-lahendust, kui see on tehniliselt teostatav ja õiguslikult lubatav. ADLS-lahenduse korral aktiveeruvad lennuohutustuled õhusõiduki lähenemisel ning muul ajal on need välja lülitatud. Lennuohutuse tagamiseks tuleb lahendus kooskõlastada Transpordiametiga.

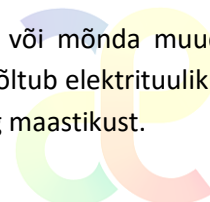
Tehnilise võimaluse olemasolul ja lennuohutuslikke tingimusi arvestades on soovitatav eelistada ühtlaselt põlevaid lennuohutustulesid vilkuvatele lahendustele ning tuled lahendusi, kus tuled nähtavus maapinna suunas on varjestatud.

3.8 Riigikaitsepiirangud

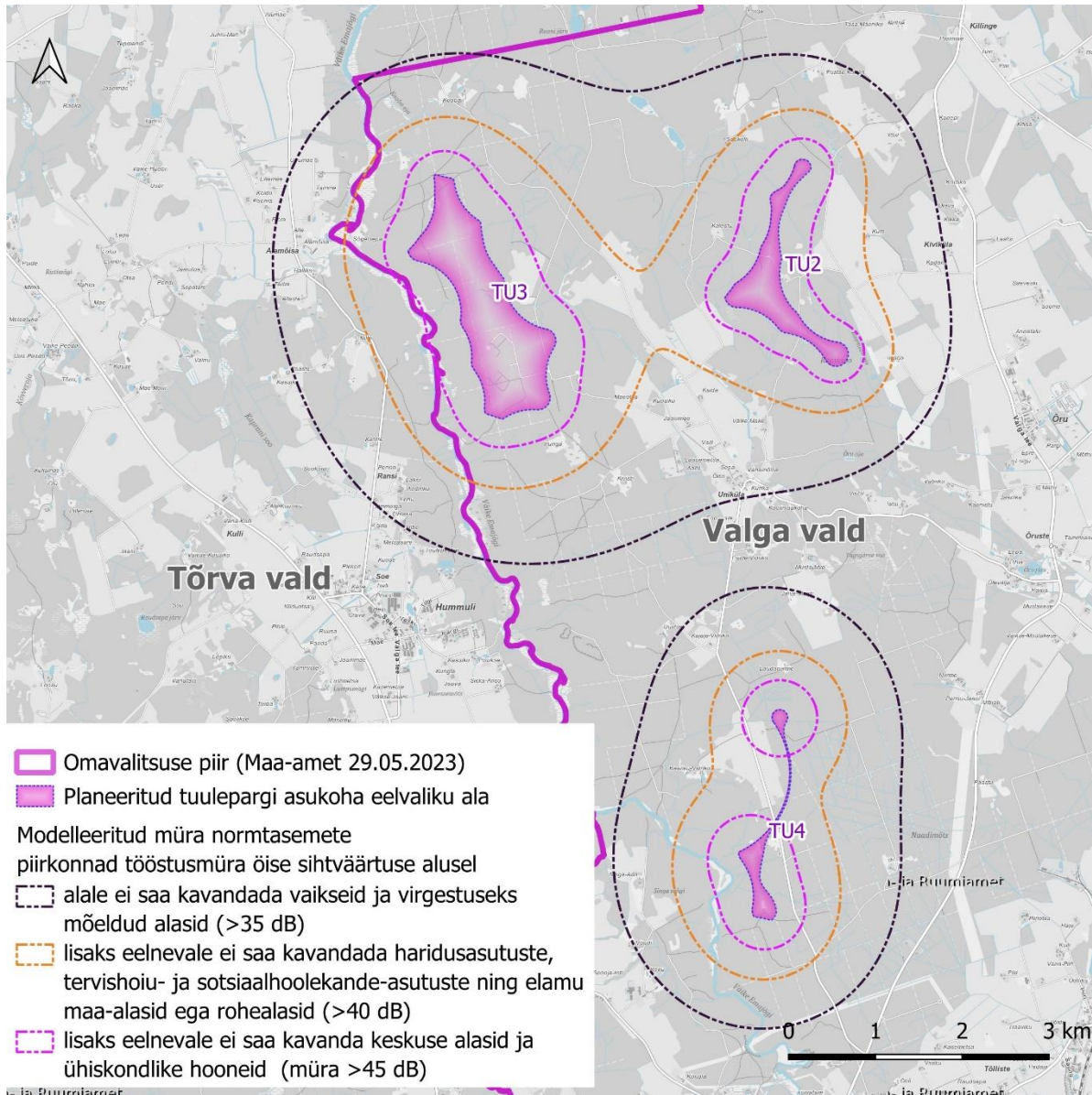
Planeeritud elektriuulikute püstitamine on lubatav pärast Mandri-Eesti kompensatsioonimeetmete täielikku rakendumist. Tuulepargi ehitusprojektid tuleb kooskõlastada Kaitseministeeriumiga.

3.9 Müra

Tuulepargi elektriuulikutest lähtub müra, mis ei võimalda ehitada uut elamut või mõnda muud müratundlikku ehitist elektriuuliku vahetusse naabrusesse. Müra suurus ja levik sõltub elektriuuliku mudelist, elektriuuliku kõrgusest, elektriuulikute arvust, nende paiknemisest ning maastikust.

Määruses¹⁷ on määratud müra kategooriate kohased normtasemed. KSH läbiviimisel on modelleeritud elektrituulikute paiknemisele vastavad mürakategooria alade tööstusmüra sihtväärtusele vastava öise müra leviku alad, mis on kujutatud joonis 10-l. Vastavalt tuulepargi põhjustatud müratasemele rakenduvad planeeringuga Valga valla territooriumil tuulepargi läheduses piirangud (mürakategooria), mis välistavad vastavalt müra leviku ulatusele teatudmüraundlike ehitiste (vt joonis 10) ehitamise. Tõrva valla territooriumile ulatava müra mõjuala osas ei asu planeeringu koostamisel määruse kohaseid müraundlike ehitisi (elamud, haridusasutused jne) või alasid (puhke- ja virgestusalad) ning neid ei ole sinna tänaste planeeringutega (sh Tõrva valla üldplaneeringuga) kavandatud.

Joonis 10. Tuulepargist tingitud müra normtasemete piirkonnad tööstusmüra öise sihtväärtuse alusel.

Tuulepargi edasisel kavandamisel tuleb:

- eelistada madalama müratasemega elektrituulikute mudelid, mis kasutavad tehnilisi müra vähendamise meetmeid (nt labade hammastatud servad vms);
- kasutada uusi töökorras tuulikuid;
- tuulepargi omanik peab tagama, et elamute õuealadel ei ületaks tuulikute müratase tööstusmüra öist sihtväärtust. Sihtväärtuse ületamine on lubatud ainult notariaalse

¹⁷ Keskkonnaministri 16.12.2016. a määrus nr 71 Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid

kokkuleppe (tulumisservituudi) olemasolul. Tööstusmüra piirväärtuse ületamine ei ole lubatud. Tagamaks kõigil elamualade õuealadel öise müra sihtväärtuse täitmine tuleb alal TU4 kasutada tuulikuid mille helivõimsustase $L_w < 107,8$ dB, alal TU3 paiknevate tuulikute puhul rakendada maksimaalset mürataset $L_w = 105$ dB ja alal TU2 $L_w = 104$ dB. Võimalik on projekteerimisel leida ka alternatiivseid tuulikute töörežiimide kombinatsioone, mis tagavad elamualadel tööstusmüra öise sihtväärtuse täitmise.

- jälgida tuuliku tootjapoolseid tehnilisi nõudeid. Tuuliku tootjad tagavad tuuliku tehnilises dokumentatsioonis esitatud müraemissioonid juhul, kui tuulikud on paigaldatud ja hooldatud nõuetekohaselt. Tuulikute paigutamisel teineteisele lähemale kui on tehniliselt soovitatav, võivad müraemissioonid osutuda suuremaks kui tagatud mürataset;
- ehitusloa taotlusel esitada soovitava tuuliku mudeli garanteeritud mürataseme andmed ja sellele vastav mürataseme modelleering, mille alusel omavalitsusel on võimalik veenduda vastava tuuliku mudeli kasutamisel müra normtasemete täitmisel müratundlikel aladel. Mürahinnangus arvestada koosmõju teiste piirkonnas arendatavate tuuleparkidega ajahetke parima teadmise alusel. Tagada tuleb, et tuuleparkide koosmõjus ei ületata olevatel müratundlikel aladel, sh ehitusloaga aladel ja ka Tõrva valla müratundlikel aladel, müra öist sihtväärtust (planeeringu koostamisel 2025. a kevadel kehtiva määruse kohaselt II kategooria aladel 40 dB ja I kategooria aladel 35 dB). Sihtväärtuse ületamine on lubatav üksnes müratundliku ala omaniku nõusolekul, kuid arvestama peab, et ka omaniku nõusolekul ei ole lubatav müratundlikul alal ületada tööstusmüra öist piirväärtust;
- arvestada, et ehitusaegne müra ei tohi ületada:
 - atmosfääriõhu kaitse seaduse ning selle alusel välja antud keskkonnaministri 16.12.2016. a määruses nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“;
 - sotsiaalministri 01.10.2025 määrus nr 54 „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni hindamise kord“;
- mürarikkeid ehitustöid vältida öisel perioodil;
- alajaamade, jaotlate, salvestite ja muude müra tekitavate tehnorajatiste puhul tuleb müra hinnata ehitusprojekti koostamisel ning tõendada, et koos tuulikutega on lähimatel müratundlikel aladel tagatud kehtivad tööstusmüra normtasemed.

Kasutusloa taotluses tuleb esitada lõplik kogu ala terviklik müramodelleering, mis täpsustab eelmisel joonisel näidatud jooni ja on edaspidi aluseks müratundlike ehitiste ehitamise piiri määramiseks. Tuulepargi edasisel käitlemisel tuleb tagada müra vastavus kehtivatele normidele, planeeringu koostamise hetkel on kehtivad asjakohased normid määratud järgmiste määrustega:

- keskkonnaministri 16.12.2016. a määruses nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“;
- sotsiaalministri 12.11.2025 määrus nr 61 „Nõuded müra, sealhulgas ultra- ja infraheli ohutusele elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning helirõhutaseme mõõtmise meetodid“;
- sotsiaalministri 01.10.2025 määrus nr 54 „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni hindamise kord“.

Müra osas tuleb teostada järgnevat järeelseiret:

- mürahinnangu kohaselt on oodata tuulepargist põhjustatud kõrgeimat mürataset järgmiste maaüksuste elamualadel: Kure, Eeriku-Petri, Nilbi, Une-Mati, Jõemetsa, Kuusiku. Tuulepargi valmimise järel (6 kuu jooksul) tuleb teostada antud elamute õuealadel müratasemete kontrollmõõtmised ja hinnata vastavust tööstusmüra piirväärtusele või müra taluvusservituudiga määratud väärtusele. Mõõtmised tuleb teostada asjakohase EVS-EN ISO

standardi kohaselt ja akrediteeritud mõõtja poolt. Mõõtetulemused tuleb esitada kohalikule omavalitsusele. Juhul kui osutub, et elamualadel ületatakse tuulepargi tõttu müra sihtväärtusi, siis tuleb tuulepargi omanikul välja töötada meetmed tuulepargi müra vähendamiseks (nt tuulikute piiramine öisel perioodil vaikesemasse töörežiimi);

- mürahinnangu kohaselt võivad Kure, Eeriku-Peetri, Nilbi, Une-Mati, Jõemetsa, Kuusiku elamute puhul tekkida madalsagedusliku müra normtasemetele kõige lähedasemad väärtused siseruumides sagedustel 50 ja 63 Hz. Tuulepargi valmimise järel (6 kuu jooksul) tuleb teostada madalsagedusliku müra mõõtmised nimetatud maaüksuste eluhoonete siseruumides. Madalsagedusliku müra mõõtmine toimub vastavuses standardiga EVS-EN ISO 16032:202453 või samaväärse dokumendiga. Juhul kui osutub, et elamu heliisolatsioon ei ole piisav tagamaks madalsagedusliku müra normtasemetest vastavust siseruumides, siis tuleb heliisolatsiooni parandada (tegu on tuulepargi omaniku kohustusega, mille elluviimiseks tuleb teha koostööd elamu omanikuga). Tagatud peavad olema madalsagedusliku müra normtasemed siseruumides kogu madalsagedusliku müra sageduskövera ulatuses.

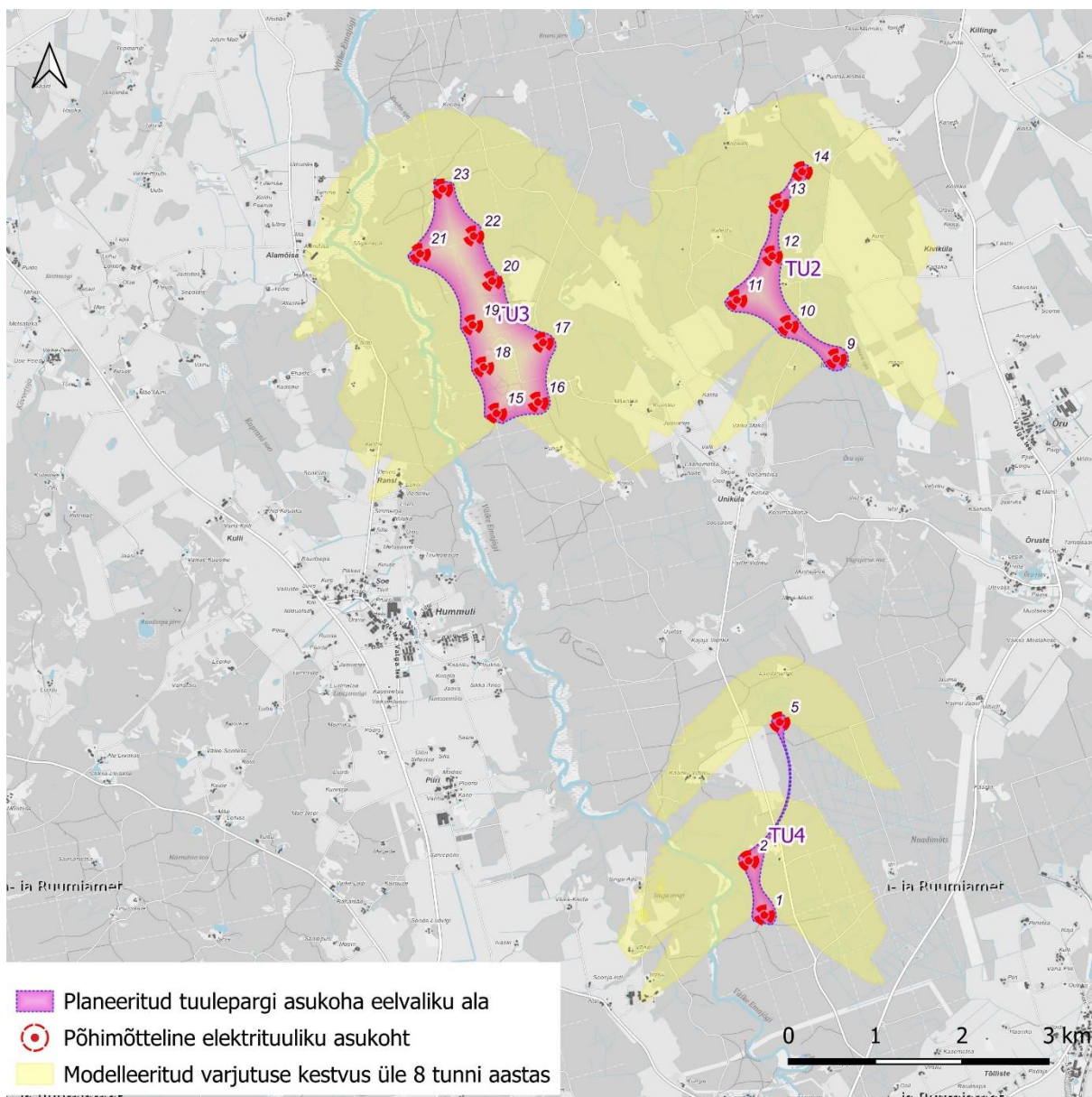
3.10 Varjutusega seonduvad mõjud

Häirivat varjutust (st kliimatingimusi arvestavalt üle 8 h varjutust summaarselt aastas või üle 30 minuti päevas) tuleb elamualadel vältida. Häirival tasemel varjutust on lubatud elamualal tekitada ainult varjutustundliku ala omaniku nõusolekul. Varjutuse vältimiseks/vähendamiseks on kaks võimalust:

- rajada vastavate varjutustundlike alade häiringu vähendamiseks haljastusest varjutuse tõke – tagamaks aastaringset toimimist tuleb kasutada igihaljaid liike nt segaistutusena kuuske ja mäнди. Tõke (tihe puude riba) tuleks varjutuse tõkestamiseks rajada varjutuse poolt mõjutatava elamuala tuulepargi poolse õueala kaitseks. Kuivõrd meedet tuleks rakendada väljaspool asukohavaliku ala huvitatud isikule mittekuuluvatel kinnistutel, võib selle elluviimine olla keerukas ning nõuab koostööd vastava mõjutatava elamuala omanikuga;
- kasutada tuulikudel automaatset varjutuse esinemise jälgimissüsteemi, mis võimaldab valgustugevuse andurite ja tuuliku automaatse juhtimissüsteemi koostöös häiriva varjutuse esinemise ajaks tuuliku töö peatada. Piirangute kava välja töötamisel võib mõjupunktide asukohta täpsustada järgnevalt:
 - siseruumi täpse mõjupunktina kasutatakse hoone kõige rohkem mõjutatud fassaadil asuva asjakohase toa tegeliku suurusega akna keskpunkti.
 - väliruumi täpseks mõjupunktiks valitakse väliruumi regulaarset kasutamist peegeldav punkt (nt terrassi või istumisala keskpunkt), mis ei paikne hoonest rohkem kui 15 m kaugusel.

Ehitusloa taotlusel tuleb esitada ehitatava elektrituuliku mudeli andmed ja sellele vastav varjutustaseme modelleering koos häiriva varjutuse vältimiseks kasutatavate meetmete kirjeldusega, mille alusel omavalitsusel on võimalik veenduda vastava tuulikumudeli kasutamisel varjutuse häiringutaseme ületamise vältimises tundlikel aladel. Tundlikule alale jäävad planeeringu koostamise ajal võimaliku suurima lubatud kõrgusega elektrituulikute kasutamisel järgmised elamud (esitatud lähiaadress ja elamu ehitusregistri kood):

1. Kastre, 111020673	7. Nilbi, 111002504
2. Kure, 111027338	8. Võndi, 111036915
3. Mõisa, 120727598	9. Jõemetsa, 121287118
4. Laksi, 121271916	10. Kääriku-Vidriku, 120860240
5. Kuusiku, 111027396	11. Uue-Vidriku, 121281375
6. Penno, 111003319	

Joonis 11. Tuulepargi modelleeritud nähtlik varjutus. Ilmastikku arvestades kaheksa tunni piirjoon.

Varjutuse osas tuleb teostada järgnevat järeelseiret:

- KSH käigus teostatud varjutuse hinnangust ilmnes, et mitmetel elamualadel võib esineda häirival tasemel varjutust ja vajalik on varjutuse osas meetmete rakendamine. Häirival tasemel esineva varjutuse vältimist teostatakse tavapäraselt tuulikute juhtimissüsteemi abil järgides vajalikku tuulikute töötamisplaani (nn *curtailment plan*). Tuulepargi omanik on kohustatud säilitama tuulikute juhtimissüsteemi andmeid, mis võimaldavad kontrollida häirival tasemel esineva varjutuse vältimisplaani järgimist. Kaebuse korral on tuulepargi omanik kohustatud andmeid esitama kohalikele omavalitsusele ja kaebuse esitajale.

3.11 Visuaalne mõju

Tuulepargi ehitamisel on tuulikute nähtavus eri asukohtades erinev, nähtavus mõjutab nii reljeef kui ka maastiku avatus-suletus (metsad või lagedad alad). Olenevalt elamu ja selle õueala ning tuulikute asukohast võib tuulikut olla näha väga palju või vähe või üldse mitte. Olenevalt tuulepargi tuulikute nähtavuse vertikaalse ja horisontaalse vaatenurga ulatusest hinnatakse maastikuvaate muutust skaalal väga madal- madal- mõõdukas- suur- väga suur (vt KSH ptk 4.7.3). Väljatöötatud planeeringulahenduse korral ei jää mitte ükski elumuala alale, kus maastikuvaate suurus oleks väga

suur, kuid elamualasid, kus tuulepark tekitab suure maastikuvaate muutuse on 28 tk. Tuulepargi rajamisest jäävad enim mõjutatud Uniküla, Tõlliste küla, Kiviküla ja Öruste küla elamualad, mis paiknevad lagedamatel aladel. Elamualad, mille on suur maastikuvaate muutus on järgnevad (esitatud lähiaadress ja elamu ehitusregistri kood):

1. Kure, 111027338	14. Mustajärve, 111009553
2. Õisu, 120780443	15. Pärniku
3. Metsniku, 111027398	16. Kajaja-Vidriku, 120838340
4. Perve, 111026806	17. Jaanimäe, 111026816
5. Väike-Make, 120781817	18. Sakala, 120780389
6. Soosaare, 120312356	19. Kääriku-Vidriku, 120860240
7. Kalda, 111026760	20. Kooba, 111026780
8. Kuusiku, 111027396	21. Künka, 111031841
9. Nilbi, 111002504	22. Uue-Vidriku, 121281375
10. Sepa, 111026793	23. Öhtupäikese, 120768737
11. Kirpu, 111026798	24. Vanamõisa, 120297155
12. Uniküla puhkeala, 120588837	25. Valli, 120780602
13. Pärtle-Vidriku, 111009473	

Suure maastikuvaate muutusega maaüksuse omaniku soovil on arendaja kohustuseks projekteerimisel:

- fotomontaaži tegemine elamu õuealalt, selgitamaks visuaalse mõju täpsemat esinemist ja mõjutatud vaatesektorite paiknemist;
- fotomontaaži alusel näha ette elamu õuealale visuaalse mõju vähendamiseks täiendav istutatav haljastus vaatesuundadesse, kus vaadet elektrituulikutele soovitakse vältida. Haljastamisel kasutada kodumaiseid piirkonda sobituvaid eelistatult kiirekasvulisi liike.

Visuaalse mõju vähendamiseks kavandatakse tuulikute mastid ja labad heledates neutraalsetes toonides (nt helehall või hallikasvalge), et vähendada visuaalset kontrasti ümbritseva taevafooniga. Muude värvitoonide kasutamine on lubatud juhul, kui see tuleneb lennuohutuse, linnukaitse või muude asjakohaste nõuete täitmisest ega põhjusta olulist visuaalset kontrasti ümbritseva keskkonna taustal.

3.12 Mõju vähendamine taimestikule

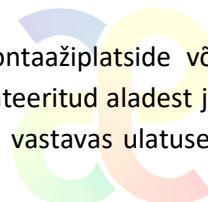
Elektrituulikute asukoha täpsustamisel tuleb:

- metsa vääriselupaikasad (VEP) säilitada. Vääriselupaikade vahetus läheduses tuleb vältida kuivenduskraavide jt veerežiimi muutvate rajatiste rajamist ning olulist valgusrežiimi muutmist. VEP alade puhul tuleb arvestada 50 m puhvriga reaalse ehitusala ja VEP vahel või näha ette ehituslikud meetmed veerežiimi muutuse vältimiseks. Väiksem puhver on lubatav olukordades, kus vääriselupaiga ja kavandatava ehitusala vahele jääb juba nt toimiv maaparanduskraav, olemasolev tee või lageraielank, mis välistab ehitustegevuse täiendava mõju vääriselupaigale;
- A ja B väärtusega loodusdirektiivi (LD) elupaigatüüpide esinemisalad säilitada. LD elupaigatüüpide vahetus läheduses tuleb vältida kuivenduskraavide jt veerežiimi muutvate rajatiste rajamist ning olulist valgusrežiimi muutmist. Liigniiskete koosluste puhul arvestada 50 m puhvriga reaalse ehitusala ja LD elupaigatüübi vahel või näha ette ehituslikud meetmed veerežiimi muutuse vältimiseks. Väiksem puhver on lubatav olukordades, kus heas seisundis LD elupaigatüübi ja kavandatava ehitusala vahele jääb juba nt toimiv maaparanduskraav, tee vms rajatis, mis välistab ehitustegevuse mõju väärtuslikule kooslusele;

- teadaolevaid I ja II kaitsekategooria kaitsealuste taime- ja seeneliikide kasvukohad üldjuhul säilitada. Keskkonnaameti nõusolekul on lubatud II kaitsekategooria taime ja seeneliikide leiukohtade kahjustamine nende väheesinduslikes populatsioonides. III kaitsekategooria kasvukohtade puhul tuleb tagada liigi elupaiga säilimine.

Tuulepargi projekteerimisel, ehitamisel ja/või hooldamisel tuleb:

- teadaolevaid I ja II kaitsekategooria kaitsealuste taime- ja seeneliikide kasvukohti üldjuhul säilitada. Keskkonnaameti nõusolekul on lubatud II kaitsekategooria taime ja seeneliikide leiukohtade kahjustamine nende väheesinduslikes populatsioonides. III kaitsekategooria kasvukohtade puhul tuleb tagada liigi elupaiga säilimine. Kaitstavate taimeliikide esinemisaladel ehitamisel tuleb arvestada looduskaitseaduse (LKS) § 55 lg-tes 7 ja 8 seatud isendikaitse nõuetega. Juhul kui ei ole võimalik ehitustegevust kaitsealuse taimeliigi kasvukohas vältida, siis tuleb teostada taimede ümberasustamine lähtudes Vabariigi Valitsuse 15.07.2004 määruse nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“ nõuetest. Kasvukohtade esinemist võib ehitustegevuse eelselt täiendava inventuuriga täpsustada (arvestades, et planeeringu kehtestamise reaalse ehitustegevuse vahele võib jääda mitmeid aastaid ning kasvukohtade säilimist mõjutab ka metsamajandus);
- ehitiste asukoha täpsustamisel arvestada kõrge väärtusega taimekoosluste (LD A ja B esinduslikkusega eraldised, metsa VEP) paiknemisega. See tähendab, et elektrituuliku vundament, montaažiplats, kaabelliin või muu teenindav rajatis ei tohi kattuda looduskaitsealuste piirangute ala või hea seisunditaseme ökosüsteemi piirkonnaga; elektrituuliku laba võib käia üle nimetatud ala. Elektrituulikute ja taristu asukohtade edasisel täpsustamisel tuleb tagada, et asukohtade täpsustamine ei põhjusta suuremat ebasoodsat mõju taimestikule kui KSH käigus hinnatud lahendus. Erand võib olla lubatav mõjuulatust vähendavate ehituslike meetmete rakendamisel. Vastav hinnang tuleb esitada ehitusloa taotlusele lisatavas KMH eelhinnangu koostamiseks vajalikus teabes või eksperthinnangus;
- kaabelliinide ehitamisel poollooduslike koosluste või loodusdirektiivi elupaigatüüpide esinemisaladele süvistamisel tuleb kaevatav materjal eemaldada kihtide kaupa – rohukamar eraldi, muld eraldi ja lähtekivim eraldi. Peale kaablite paigaldamist täita kanalid võimalikult looduslähedaselt, esmalt lähtekivimi puiste, seejärel mullakiht ning viimaks istutatakse maapinnaga tasa varem samalt trassialalt võetud mättad;
- tuulepargi ehitiste, rajatiste, teenindusteede servade niitmist võimalusel mitte teostada sagedamini kui üks kord aastas. Võrdlemisi harv niitmine aitab soodustada liigilist mitmekesisust;
- ajutiselt kasutatud ehitus-, ladustus- ja manööverdusalad tuleb pärast tööde lõppu korrastada. Vajadusel tuleb taastada pinnase looduslähedane reljeef, eemaldada ehitusjäägid, kobestada tihenendunud pinnas ning taastada taimkate viisil, mis ei soodusta võõrliikide levikut ega monokultuurse murukatte kujunemist. Eelistada kodumaist päritolu taimeistikuid ja seemnesegusid;
- ehitustööde käigus tuleb töömaa piirid looduses selgelt tähistada ning ehitustehnika liikumine, materjalide ladustamine ja ajutiste platside kasutamine peab toimuma üksnes selleks ette nähtud aladel. Ehitustegevust, pinnase ladustamist ja masinatega liikumist tuleb vältida kõrgema ökoloogilise väärtusega koosluste ja kaitsealuste liikide kasvukohtade vahetus läheduses väljaspool projekteeritud tööala;
- kui projekteerimisel muudetakse tuulikute, teede, kaablikoridoride, montaažiplatside või ajutiste ehitusalade paiknemist selliselt, et need väljuvad KSH käigus inventeeritud aladest ja tegu on loodusliku seisundis alaga, tuleb enne ehitusloa taotlemist teha vastavas ulatuses täiendav taimestiku inventuur.

3.13 Mõju vähendamine linnustikule

3.13.1 Rajamis- ja käitamisaegne mõju vähendamine

Tuulepargi ehitus- ja käitamisperioodiks tuleb:

- metsade haudelinnustiku kaitseks raadamised ja suuremad pinnasetööd ajastada perioodile 21.07–28.02. Vältida veerežiimi muutmist jm mõjusid, mis ei ole arenduse seisukohalt hädavajalikud. Tuulikute ja trasside asukohtade edasisel täpsustamisel projekteerimisel tuleb tagada, et asukohtade muutmise ei põhjusta suuremat ebasoodsat mõju linnustikule kui hinnatud lahendus. Vastav hinnang tuleb esitada ehitusloa taotlusele lisatavas KMH eelhinnangu koostamiseks vajalikus teabes või eksperthinnangus;
- tuulikute positsioonide 1 ja 15 ehitustegevus tuleb teostada väljaspool pesitsusperioodi 31.07-1.03, kuna antud tuulikupositsioonid jäävad kanakulli elupaikade 1 km puhvrise;
- soovituslikult tuuliku rajamisel tõsta selle nähtavust linnustiku jaoks (rakendada kokkupõrgete riski vähendava värvikombinatsiooni kasutamist või muud lindude jaoks tuuliku nähtavust parandavat tehnoloogiat);
- rände perioodil kasutada tuulikute seiskamist lindude kõrge aktiivsusega rände perioodil ajaliselt või vastava juhtimissüsteemi abil kõigil asukohavaliku aladel. Läbiviidud punktvaatluste alusel on antud piirkonnas ränne aktiivseim sügisel 01.-20. oktoober ja kevadperioodil 15. märts kuni 15. mai. Teadusuuringud on näidanud selliste meetmete tõhusust kokkupõrgete vältimisel ja seega ka lindude hukkumise vältimisel. Perioodi pikkust ja rakendamise vajadust võib täpsustada järelseire või täiendavate uuringute alusel;
- asukohavaliku alal TU3 tuleb haukaliste kokkupõrkeriski vähendamiseks kasutada tuuliku väljalülitamist I ja II kaitsekategooria haukaliste lähenemisel, kasutades tuulikute juhtimissüsteemi. Sihtliikide loend täpsustada lähtuvalt tuulepargi rajamise ajahetke parimast praktikast ja tehnilistest võimalustest koostöös Keskkonnaametiga. Soovitada võib meetme rakendamist kõigil asukohavaliku aladel kuna I ja II kaitsekategooria haukaliste (väikekonnakotkas, merikotkas, kalakotkas jt) poolne õhuruumi kasutus toimub kõigil uuringualadel toitumispaiakadele jõudmiseks nt (põllumaad, Väike Emajõgi);
- võimalusel varustada läheduses pesitsevaid haukalisi GPS seadmetega, et hinnata nende hukkumisriski ja/või lennutrajektoori tulenevalt rajatud tuulikute.

3.13.2 Järelseire

Järelseirena tuleb:

- teostada linnustiku inventuur kasutades uuringus kasutatud meetodikaga võrreldavat loendusmeetodikat (teostada linnustiku punktloendus, rähniste, laanepüü ja kanakulli peibutus) sammuga 5 aastat vähemalt kahel korral pärast vastava arendusala tuulikute lõplikku või olulises osas valmimist ja käivitamist (esimene kord peale tuulikute käivitumist ja teine kord 5 aasta möödumisel esimesest inventuurist). Loendusmeetodikate osas järgida Keskkonnaameti koostatud juhendit¹⁸;
- teostada hukkunud lindude otsimine koos otsija tulemuslikkuse ja röövluskoormuse testidega kahel aastal peale tuulikute lõplikku või olulises osas valmimist ja käivitamist vastavalt meetodikale. Meetodika kirjeldus on esitatud Maismaalinnustiku analüüsi pkt 5.3. Hukkunud lindude otsimist teostatakse lumevabadel perioodidel sagedusega kaks korda kuus. Seiret teostatakse tuulepargi kõigi tuulikute all (üle kümne elektrituulikuga tuulepargi puhul võib

¹⁸ Mägi, M., Saag, P. 2024. Tuuleparkide elustiku-uuringute meetodika ja järelseire miinimumnõuded

koostöös Keskkonnaametiga täpsustada seirataivate tuulikute arvu) vähemalt tuulikulaba pikkusega võrdse raadiuse ulatuses mõõdetuna elektrituuliku tornist (otsimistingimustest lähtuvalt võib otsitava ala ulatust vähendada). Seireskeemi võib seiretööde tulemuste analüüsist lähtudes täpsustada. Kui linnustiku osas ilmneb seiret soovimatu keskkonnamõju, siis tuleb seiret teostavatel ekspertidel välja tuua sobiv meetmepakett keskkonnamõju ärahoidmiseks, minimiseerimiseks või kompenseerimiseks;

Seire tulemusel selguva soovimatu mõju ärahoidmiseks, minimiseerimiseks või kompenseerimiseks võib olla põhjendatud käitisele välja antavate tegevuslubade muutmise või korrigeerimise.

3.14 Mõju vähendamine nahkhiirtele

3.14.1 Rajamiseaegne mõju vähendamine

Tuulepargi rajamisel tuleb vältida metsa raiet ja raadamist üle 60 aastastel metsaeraldistel perioodil 15.04-15.09 vältimaks suvevarjepaikades olevate nahkhiirte hukkumist.

3.14.2 Käitamisaegne mõju vähendamine

Kõigi uuringualade puhul on tegu metsamaastikuga, kus esineb kõrgendatud nahkhiirte hukkumise oht. Optimaalne leevendusmeede nahkhiirte hukkumise vähendamiseks, on tuulikute seiskamine pimedal ajal (pool tundi pärast päikese loojumist õhtusel ajal ja võib taaskäivitada pool tundi enne päikese tõusu hommikul) nahkhiirte aktiivsusperioodil. Võttes arvesse ka nahkhiirte möödalenude hooajalisust (kui möödalenud on hooajalised), sademete esinemist ja tuulekiirust, mille puhul nahkhiired lendavad, on võimalik tuulepargi tootlikkuse kao minimeerimine. Nahkhiirte olulise hukkumise vältimiseks tuleb tuulikud peatada öisel ajal nahkhiirte aktiivsusperioodil nahkhiirte aktiivsust soodustavatel ilmastikutingimustel ehk olukordades, kus tuule kiirus on alla 5 m/s, puuduvad sademed ja õhutemperatuur on kõrgem kui + 5 C. Tuulikute tööaja piiramisel põhinevate leevendusmeetmete tõhusust on korduvalt uuringute käigus tõendatud, asukohapõhiste leevendusmeetmete abil on õnnestunud hukkuvate nahkhiirte hulka 78% võrra vähendada.

Arvestades läbiviidud uuringu tulemusi on alade kaupa asjakohane tuulikuid peatada öisel ajal järgnevatel perioodidel nahkhiirte aktiivsust soodustavatel ilmastikutingimustel:

- asukohavaliku alal 2 põhjapoolses osas (tuuliku positsioonid 13 ja 14) on oluline tuulikute peatamine 01.05–15.09;
- asukohavaliku alal 3 oli nahkhiirte aktiivsus ühtlaselt suur üle terve ala, mistõttu tuleb tuulikud peatada kogu nahkhiirte aktiivsusperioodiks 01.05-15.09;
- asukohavaliku alal 4 Väike Emajõesst kuni 500 m kaugusele jäävatel aladel tuleb tuulikud peatada kogu nahkhiirte aktiivsusperioodiks 01.05-15.09. Ülejäänud alal rakenduvad piirangud sigimisperioodil (01.06–14.07).

Eelnevalt soovitatud ajalised piirangud võib asendada vastaval nahkhiirte tuvastuspõhisel seiresüsteemil põhineva töötamise piiranguga, kui see on tehniliselt ja majanduslikult võimalik. Samuti võib ajaliste piirangute korral piirangu perioodi ja ilmastikutingimusi täpsustada järeelseire alusel.

Tuuliku positsioon 13 ja 14 vahele jääva nahkhiirte koondumiskohana toimiva metsakoosluse puhul tuleb rakendada järgnevat raiepiirangut:

- raietegevus sigimismetsa alal on keelatud 1. maist kuni 15. augustini. Alal on keelatud lageraiete teostamine. Uuendusraiena võib teostada turberaietest häilraiet ja aegjarkset raiet. Raietel tuleb jätta säilikpuid tüvepuidu kogumahuga vähemalt 15 tihumeetrit ühe hektari kohta või vähemalt 20 tk/ha kohta. Säilikpuude jätmisel järgida RMK säilikpuude juhendit vms asja-ja ajakohast juhendmaterjali. Nende olemasolul säilitada raietel õõnsustega puid, surnult seisvaid puid ja tüükaid. Eelistatult jätta säilikpuudeks pärnad, vahtrad, tammed, saared,

haavad ning vanad kased, kuna neisse tekivad kõige sagedamini nahkhiirtele sobivad õõnsused. Antud raistingimuse järgimine tuulepargi eluea jooksul võimaldab säilitada nahkhiirte elupaigaks vajalikku metsakooslust.

3.14.3 Järeelseire

Järeelseirena tuleb:

- selgitada nahkhiirte hukkumisrisi ja tuulikute vältimise määra (kevadrändel 01.05–31.05; sigimisperiodil 01.06–14.07; sügisrändel 01.08–15.09);
- salvestada nahkhiiri, tuulikute rootorite tööraadiuse kõrgusel, kasutades selleks nahkhiirte automaaregistraatoreid. Andmete alusel on võimalik tuulikute tööaja piiranguid optimeerida ning võimalusel vähendada aega mil tuulikutel käivituda ei lasta või vajadusel suurendada piirangut vältimaks olulist ebasoodsat keskkonnamõju;
- lisaks mõõta nahkhiirte aktiivsust puuvõrade ja maapinna läheduses ning ka erinevatel kaugustel tuulikutest (nt kuni 100 m, 500 m, 1000 m), sh arvestada ilmastikutingimusi (tuule suund, temperatuur, sademed), mis võimaldavad täiendavalt analüüsida tuulikute võimalikke mõjusid nahkhiirtele;
- võimalusel (soovituslik meede) kasutada väljaõpetatud koeri hukkunud nahkhiirte tuvastamiseks tuulikute alt;
- seire tulemusel selguva soovimatu mõju ärahoidmiseks, minimeerimiseks või kompenseerimiseks võib olla põhjendatud käitisele välja antavate tegevuslubade muutmine või korrigeerimine.

3.15 Natura 2000 võrgustik

Eriplaneeringu asukoha eelvaliku tegemisel on arvesse võetud Natura 2000 võrgustikku kuuluvate alade paiknemist, et tagada alade ja nende kaitse-eesmärkide soodne seisund. Natura 2000 alad välistati esmasel kaardianalüüsil kui potentsiaalselt sobilikud alad. Seoses võimaliku ebasoodsa mõjuga Sauniku loodusale loobuti tuulepargi kavandamisest eriplaneeringuga potentsiaalselt sobilikule alale TU1. Linnustiku uuringuga on tuvastatud võrdlemisi aktiivne hanede rändeaeagne liikumine kõigil potentsiaalselt sobilikel aladel. Otsene seos Võrtsjärve linnualaga ei ole kinnitatud, kuid tõenäoliselt see võib esineda.

Ettevaatusprintsipiist lähtuvalt tuleb rände perioodil kasutada tuulikute seiskamist lindude kõrge aktiivsusega rände perioodil ajaliselt või vastava juhtimissüsteemi abil kõigil asukohavaliku aladel. Läbiviidud punktvaatluste alusel on antud piirkonnas ränne aktiivseim sügisel 01.-20. oktoober ja kevadperioodil 15. märts kuni 15. mai. Teadusuuringud on näidanud selliste meetmete tõhusust kokkupõrgete vältimisel ja seega ka lindude hukkumise vältimisel. Perioodi pikkust ja rakendamise vajadust võib täpsustada järeelseire alusel.

3.16 Ökosüsteemid

ELME projekti ökosüsteemide seisundihinnangute alusel heas seisundis ökosüsteeme tuleb säilitada. Heas seisundis ökosüsteemide vahetus läheduses tuleb vältida kuivenduskraavide jt veerežiimi muutvate rajatiste rajamist ning olulist valgusrežiimi muutmist. Samas esineb olukordasid, kus ortofoto kohane ja/või looduses reaalset esinev loogiline tee või kaablikoridor läbib heas seisundis ökosüsteemi ala. Projekteerimisel tuleb täpsustada ökosüsteemi ajakohane seisund ning olenevalt projekteeritava rajatise iseloomust lähtuvalt otsustada lõplik lahendus.

Tuulikute ja trasside asukohtade edasisel täpsustamisel tagada, et asukohtade muutmine ei põhjusta suuremat ebasoodsat mõju ökosüsteemide seisundile kui hinnatud lahendus. Vastav hinnang tuleb

esitada ehitusloa taotlusele lisatavas KMH eelhinnangu koostamiseks vajalikus teabes või eksperthinnangus.

3.17 Rohevõrgustikule, sh loomade elupaikade sidusus

Tuuleparkide ehitusalade kavandamisel ei tohi looduslike alade osakaal ühelgi rohevõrgustiku elemendil väheneda alla 90%, esitatud lahenduse korral on see nõue täidetud. Lisaks tuleb tuulikute ja nendega seotud taristu paigutamisel rohevõrgustikus tagada minimaalne rohevõrgustiku killustamine. Koridoride puhul eelistada tuulikute asukohtadena koridori servaalasid ning minimeerida koridoride risti suunas killustamist uute teedega.

Tuulepargi edasisel kavandamisel tuleb:

- raadatava metsaala ulatust minimeerida. Maksimaalselt kasutada ligipääsuteedena juba olemasolevaid teid. Tuulikute montaažiplatside projekteerimisel eelistada lahendusi, mille korral raadatav ala on minimaalne (nt kasutada ära juurdepääsuteid platside osana);
- tuulepargi projekteerimisel vältida kahepaiksete sigimisveekogude hävimist või olulist mõjutamist. Juhul, kui see on möödapääsmatu, on vajalik rajada kahepaiksetele sigimiseks sobivaid asendusveekogusid. Juhul kui tuulepargi osana kavandatakse veekogusid (nt kraave või tuletõrjevõhoidlaid), siis kavandada need viisil, mis võimaldavad neil toimida ka kahepaiksete sigimisveekogudena. Samas ei tohi selliseid kahepaiksetele sobivaid veekogusid rajada lähemale kui 200 m tuulikute vältimaks nahkhiirte meelitamist tuulikute juurde;
- rohevõrgustiku tugialadel tuleb vältida veel kuivendamata või nõrgema kuivenduse mõjuga metsaalade täiendavat kuivendamist, kuna see vähendaks ala elurikkust ning tugiala ökoloogilist ja kliimamuutuste leevendamise seonduvat väärtust.

3.18 Veestik

Tuulepargi edasisel kavandamisel:

- ei tohi mõjutada veekogude hüdrooloogilist režiimi ja kvaliteedisundit;
- tuleb ehitustööde käigus, eeskätt veekogude ületamisel ning ehituskeeluvööndis teostatavate tööde puhul tuleb vältida veekogude kallaste kahjustamist, erosiooniohu tekkimist ning pinnase ja reostuse sattumist veekogusse. Ehitusmasinate ja veokitega veekogus sõitmine ei ole lubatud;
- kui tuulepargialadel kavandatakse täiendavaid kuivenduskraave või olemasolevate kuivenduskraavide olulist rekonstrueerimist ning ehitusaegset vee ärajuhtimist, siis tuleb kraavidele enne eesvoolu või looduslikesse veekogudesse juhtimist näha ette voolurahustid (setteitiigid või puhastuslodud), et vähendada heljumi sissekannet;
- ei tohi kahjustada ehitustegevusega olemasolevate maaparandussüsteemide (drenaaži) toimimist. Kui drenaaži mõjutamine on vältimatu, siis tuleb maaparandussüsteemi edasiseks toimimiseks drenaaž vajadusel rekonstrueerida. Projekteerimisel on vajalik arvestada olemasolevate maaparandusehitistega, sh vajadusel kavandada nende ümberehitamine või täiendamine ning tegevusega ei tohi muuta veerežiimi ka süsteemi ümbritsevatel aladel. Ehitusprojektid tuleb kooskõlastada Maa- ja Ruumiametiga;
- tuleb võimaluse korral eelistada tuulikute paigutamisel alasid, kus on ehitusgeoloogiliselt sobivamad tingimused, mis vähendavad kuivendamise ja pinnasetööde vajadust. Tuulepargi projekteerimiseks tuleb koostada ehitusgeoloogiline uuring vastava pädevusega ettevõtja poolt, mille alusel tuleb määrata sobilik vundamendilahendus ja täpsustada ehitusprojektis tuulepargi võimalikku mõju pinna- ja põhjaveele ning vajadusel kavandada meetmed olulise ebasoodsa mõju vältimiseks pinna- ja põhjaveele;

- märgalade (Keskonnaagentuuri hallatava kaardikihi „sood“ alusel) suhtes tuleb teede, platside, kaablikoridoride, kuivendusrajatiste ja ajutiste tööalade kavandamisel tagada vähemalt 100 m puhverala või esitada ehitusprojektis hüdrooloogiliselt põhjendatud lahendus, mis tagab märgala veerežiimi säilimise;
- vaivundamendi kasutamise vajaduse korral tuleb ehitusprojektis hinnata põhjaveekihtide segunemise riski ja kavandada ehituslikud meetmed selle vältimiseks;
- ehitustööde ja hooldustööde käigus tuleb kütuste, õlide ja kemikaalide käitlemine korraldada viisil, mis välistab nende sattumise pinnasesse, pinna- või põhjavette; ehitusplatsidel ja hiljem tuulepargis peavad olema esmased reostustõrjevahendid ja avariilise lekke likvideerimise tegevuskava.

Tuulikute positsioon 1 ja 2 puhul tuleb täiendavalt:

- lähtuvalt ehitusgeoloogilisest uuringust tuleb leida sobilik vundamendi, montaažiplatsi ja juurdepääsutee tehniline lahendus, mille väljatöötamisel tuleb tähelepanu pöörata astangu püsivuse tagamisele;
- eelistada minimaalse ruumivajadusega lahendusi, mis võimaldavad säilitada maksimaalselt olemasolevat nõlva taimkatet. Taimkate toimib veekogu kaldanõlvadel puhversüsteemina, mis vähendab veekogusse jõudva heljumi, toitainete ja reostuse kogust;
- ehitusprojektis esitada nii ehituslikud kui töökorralduslikud meetmed vältimaks nõlva varingute ning valingvihmade korral heljumi, ehitusmaterjalide, kütuse või õlide jms kandumise vältimiseks veekogusse.

3.19 Mõju pinnasele ja huumuskihile

Tuulepargi edasisel kavandamisel:

- võimalusel vältida tuulepargi teenindamiseks vajalike ehitiste ehitamist väärtuslikule põllumajandusmaale. Väärtusliku põllumajandusmaa korral paigutada ehitised massiivi servaalale, et tagada massiivi tõhus kasutamine. Tuulepark ja seda teenindav taristu ei tohi halvenda oluliselt väärtusliku põllumajandusmaa sihtotstarbelist kasutamist (planeeritud põhimõtteline lahendus ei kattu väärtuslike põllumajandusmaadega);
- tähelepanelikult ja säästlikult tuleb suhtuda maa hõivesse tervikuna, kuna igasugune muldade katmine hävitab mulla ja selle elustiku ning pinnase tihendamine mõjutab ja häirib tugevalt mulla ökosüsteemi. Põllumajandusmaa hõive korral saab kahtlemata mõjutatud lisaks ka toidujulgeoleku tagamine;
- ehitustöödel kasutada töökorras ja hooldatud transpordi- ja ehitusmasinaid. Vältida tuleb sõidukitest ja masinatest ohtlike ainete lekkimist keskkonda;
- kooritav kasvupinnas võimalikult suures ulatuses taaskasutada objektile kohapeal. Kõrge boniteediga muld laotada ümbritsevale säilivale põllumaale, mis tagab selle edasise põllumajandusliku kasutuse;
- pinnasetööde lõppedes ala heakorrastada ja haljastada.

3.20 Kliima ja kliimakindlus

Tuulepargi edasisel projekteerimisel pöörata tähelepanu, et tuulepargi rajamisega ei kaasneks lähialadel paiknevate märgalade olulist kuivendamist. Metsamaa raadamisega kaasnev mõju kuulub kompenseerimisele metsaseaduse ja keskkonnatasude seaduse kohaselt. Potentsiaalselt sobilikele aladele 3 ja 4 tuulepargi edasisel projekteerimisel tuleb arvestada üleujutusohu riski ning tuulepargi taristu kavandamisel tuleb rakendada asjakohaseid meetmeid tagamaks tuulikutele ligipääsu ka üleujutusohu tingimustes ning teede püsivuseks. Soovitav on tuulikuid ja taristut üleujutusohuga alale mitte kavandada.

3.21 Veekogu ehituskeeluvöönd

Planeeritud tuulepargi asukoha eelvaliku aladel veekogude ehituskeeluvööndeid ei paikne. Looduskaitseesaduse kohaselt ei laiene ehituskeeluvöönd:

- maaparandussüsteemile, välja arvatud poldrile;
- maakaabellinile;
- kehtestatud tuuleparki kavandava kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga kavandatud:
 - tehnovõrgule ja -rajatisele;
 - avalikult kasutatavale teele;
 - maaparandussüsteemi eesvoolu, mis ei kattu loodusliku veekoguga, kalda ehituskeeluvööndis rootorilabade alusele pinnale.

Projekteerimisel tuleb lähtuda kehtivast õigusest ning selle alusel kavandada elektrituulikute ning neid teenindava taristu asukohad.

3.22 Kultuuriväärtused

Planeeringulahendus ei mõjuta riikliku kaitse all olevaid kultuuriväärtusi.

Hästi ja väga hästi säilinud (Sõgelsepa metsatee, Sõgelsepa piirisiht) pärandkultuuriobjektid tuleb tuuleparkide edasisel kavandamisel säilitada. Tuulepargi edasisel kavandamisel tuua tuulepargi kohta infot andvatel infomaterjalidel välja tuua soovituslikult kõigi alljärgnevate ja kohustuslikult esimese kolme kultuuriobjekti kohta info (lühikokkuvõtte mis on olnud ja kus paikneb):

- Sõgelsepa metsatee, 943:MET:001;
- Sõgelsepa piirisiht, 943:MEK:001;
- Uniküla raketibaas, 943:OKU:002;
- Turbaaugud, 608:TVK:001;
- Mustumetsa metsavahikoht, 943:VKK:004;
- Metsaveo raudtee, 943:RTR:001;
- Tõlliste vallamaja, 820:VAL:002;
- Magasiit, 820:MAG:001;
- Vana Tartu-Valga maantee, 820:MNT:002.

Soovitav on pärandkultuuriobjektide korrastamine, tähistamine ja avaliku juurdepääsu tagamine.

3.23 Mõju sideteenustele

Tuulepargi edasisel kavandamisel tuleb teha koostööd Kaitseministeeriumi, Transpordiameti, Siseministeeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskusega, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga ning sidevõrkude operaatoritega selgitamiseks tuulepargi rajamisega kaasneva võimalikke mõjusid radaritele ning sideteenustele (eeskätt raadiosidele).

3.24 Jäätmete

Tuulepargi ehitus- ja käitamisetapis tuleb:

- rakendada sobivaid jäätmetekke vältimise võimalusi ning kanda hoolt, et tekkivad jäätmed ei põhjusta ülemäärast ohtu tervisele, varale ja keskkonnale. Tekkivad jäätmed tuleb koguda liigiti, jäätmeliigile sobivasse ja jäätmete füüsikalise-keemilistele omadustele vastupidavasse kogumisvahendisse. Puistesse kogumisel tuleb eelistada kõvakattega pinda või vajadusel maapind ja/või jäätmed katta ilmastiku- ja lekkekindla kattega, et vältida jäätmete või neist leostumise tulemusena saasteainete keskkonda sattumist ning laialikandumist tuulega;
- vältida jäätmete pikaajalist ladustamist tekkekohal ning tekkivad jäätmed esimesel võimalusel käitlemiseks üle anda loastatud jäätmekäitlejale. Jäätmekäitleja valikul on soovitatav rakendada

läheduse põhimõtet, et vähendada jäätmete transportimisest tulenevat negatiivset mõju keskkonnale;

- juhinduda prioriteetide järjestuses jäätmehierarhiast. Jäätmed, millele on olemas kordus- ja taaskasutusvõimalused, tuleb suunata käitlusesse vastavalt. Jäätmete taaskasutusse suunamisel tuleb eelistada ringlussevõttu;
- jäätmed, mis sobivad ja mis on lubatud tekkekohal taaskasutamiseks, võimalikult suures ulatuses taaskasutada objektil kohapeal. Jäätmete tekkekohal taaskasutamisel tuleb juhinduda asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetest;
- avariiliste olukordade esinemise tõenäosuse vähendamiseks rakendada pidevat järelevalvet jäätmehoolduse üle ning reostuse tekkimisel tagada selle asjakohane ja kiire likvideerimine.

Tuulepargi eluea lõpul lasub tuulepargi omanikul kohustus tuulepargi rekonstrueerimiseks või lammutamiseks. Lammutuse korral tuleb see läbi viia lammutusprojekti kohaselt, sh kõik lammutuse käigus tekkivad jäätmed tuleb nõuetekohaselt käidelda.

3.25 Avariilukorrad

Projekteerimisel tuleb teha koostööd Päästeametiga. Võimalikke avariilukordi ja riske (sh jäätükkide kandumise ohtu) tuleb järgmises etapis käsitleda.

4 Planeeringu elluviimine

Tuulepargi edasisel kavandamisel tuleb teha koostööd Tõrva valla ja asjakohaste riigiasutustega. Pärast eriplaneeringu kehtestamist on võimalikud järgnevad etapid tuulepargi rajamiseks:

1. projekteerimistingimuste väljastamine;
2. põhivõrgu valdajalt liitumistingimuste taotlemine;
3. asjaõiguslike kokkulepete tegemine maa omanikega. Ühegi maaomaniku maale ei saa ehitada omamata selleks maaomaniku nõusolekut. Kõik ehitusprojektid peavad olema kooskõlastatud maa omanikuga. Riigimaa kasutusse andmine toimub Riigivaraseaduses ja Metsaseaduses sätestatud korras;
4. servituutide ja muude asjaõiguslike kokkulepete (nt teede tugevdamiseks või pöörderaadiuste tagamiseks nende ümberehitamise kokku leppimine) seadmine teede, elektri ülekandeliinide (maakaablite) ja vajadusel muude tehnovõrkude jaoks;
5. varjutuse mõju vähendamiseks vajalike meetmete rakendamine või vastavate kokkulepete sõlmimine häirival tasemel esineva varjutuse esinemisaladel varjutuse talumise osas;
6. projekteerimine, sh vajalikud uuringud (geodeetiline mõõdistamine, geoloogilised uuringud jne) ja analüüsid. KMH eelhinnangu või vastavate eksperthinnangute koostamine. Projektlahenduse alusel müra modelleerimine ning müra õigusaktides sätestatud normtasemetele vastavuse kontrollimine;
7. projekteerimisest tulenev täiendav asjaõiguslike kokkulepete sõlmimine;
8. ehituslubade taotlemine ja väljastamine;
9. projektikohane elluviimine, st ehitamine ja muu tegevus sh kõigi planeeringus ja ehitusprojektis määratud tingimuste kohaselt;
10. kasutuslubade taotlemine. Kasutusloa taotluse lisana tuleb loa taotlejal esitada müra arvutusliku hindamise tulemused, mille alusel on omavalitsusel võimalik hinnata uute müratundlike hoonete lubatavust tuulepargi lähipiirkonda;
11. kasutuslubade väljastamine;
12. seire ning seirest lähtuv vajalik tegevuste korrektuur tulevikus.

Kui planeeringut soovitakse ellu viia osaliselt, see tähendab, et korraga ei ehitata kõiki planeeritud elektrituulikuid, siis tuleb korraga projekteerida ja taotleda korraga ehitusluba kõikidele ehitistele, mis on vajalikud vastava osa ellu viimiseks.

Planeeringualale võib koostada detailplaneeringu, kui selle lahendus ei ole vastuolus kehtiva üldplaneeringuga ega käesoleva eriplaneeringuga seatud tingimustega ning detailplaneeringuga kavandatava tegevusega ei takistata ega kahjustata käesoleva eriplaneeringuga kavandatud tuulepargi põhilahenduse elluviimist ega toimimist. Juhul, kui koostatav detailplaneering ei vasta üldplaneeringule, on seda võimalik koostada põhjendatud vajaduse korral üldplaneeringut muutvana.

5 Kokkuvõte

Planeeringu koostamisel on algselt püstitatud eesmärk tuulepargi rajamiseks. Läbi asjakohaste majanduslike, kultuuriliste, sotsiaalsete ja looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise ning avalikkuse kaasamise protsessi on läbi huvide tasakaalustamise ja lõimumise koostatud planeeringulahendus, mis oma seletuskirjas ja joonistel seatud tingimustega tagab otstarbeka maakasutuse ja taastuenergia eesmärkide täitmise. Planeeringu lahendus annab otsustamiseks veendumuse, et planeeringu tingimusi, sh leevendus- ja seiremeetmeid, täites on Valga valla territooriumil planeeringulahendus elluviidav. Tõrva valla territooriumile ulatuva müramõju osas tuleb lubade välja andmisel veenduda, et sealne olukord vastab planeeringu koostamise ajal olnud olukorrale.

6 Joonised

Asukoha eelvaliku põhijoonis

7 Lisad

Valga valla eriplaneeringu asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne

